

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
Τηλ. 210.7272.315-317, Fax 210.7272310
ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 – Τ.Κ. 115 21 ΑΘΗΝΑ
GREECE
e-mail: ierapostoli@apostoliki-diakonia.gr

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταξ. Γραφείο
Κ.Ε.Μ.Π.Α.
Αριθμός Άδειας
9

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1/2007 ΚΕΜΠ.
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 3536

Πάντα τὰ ἔδωμ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΤΟΣ ΚΗ'
ΤΕΥΧΟΣ 110
ΑΠΡΙΛΙΟΣ
ΜΑΪΟΣ
ΙΟΥΝΙΟΣ 2009

ΟΛΟ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΑ (ΑΝΑ)ΓΝΩΡΙΖΕΤΑΙ Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΑΣ

Τὴν 16η Ἰανουαρίου τρ. ἔ., μετὰ ἀπὸ ἐπιλογή καὶ αἴτηση τῆς οἰκογενείας τοῦ ἀειμνήστου Προέδρου τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τοῦ Κογκό, Mzee Laurent Désiré Kabila ἔγινε ἡ ἐτήσια ἐπιμνημόσυνη δέηση γιὰ τὴν ἀνάπαυση τῆς ψυχῆς του, στὸν ἱερό ναό τοῦ ἀγίου Νικολάου τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητας στὴν Kinshasa.

Παραβρέθηκαν, ἐκτὸς τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας Kabila, ὁ πρωθυπουργός τῆς Κυβερνήσεως, ὑπουργοὶ καὶ ὑφυπουργοὶ, πρέσβεις διαφόρων χωρῶν καὶ μέλη διπλωματικῶν Σωμάτων, βουλευτές καὶ γερουσιαστές, μέλη τῶν οἰκογενειῶν Lumumba καὶ Gizenga καὶ πλῆθος κόσμου, περί τις 2.000, Ὁρθόδοξοι καὶ μὴ.

Ὁ ἱερός ναός καὶ ἡ αὐλὴ του πλήρεις καθημένων, 1.450 καθίσματα, καὶ ὀρθίων.

Ἐψαλλαν φοιτητές τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου μας καὶ ἄλλοι φοιτητές, ὑπὲρ τοὺς 25. Ἐρourγησαν μαζί μετὸν οἰκείο Μητροπολίτη καὶ 3 ἱερεῖς καὶ 1 διάκονος.

Τὴν ἀκολουθία παρακολούθησαν με ἐνδιαφέρον οἱ ἐκκλησιαζόμενοι (πολλοὶ ἀπὸ ἐγκόλπιο τῆς θείας Λειτουργίας τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου, γαλλιστί)· ὑπῆρχαν καὶ πολλοὶ δημοσιογράφοι ἀπαθανατίζοντας τὴν ἀκολουθία, ἐνῶ σὲ ὅλη τὴ χώρα τοῦ Κογκό καὶ ὄχι μόνο, ἐπὶ δῶρο μετεδίδετο ἀπ' εὐθείας ἡ ἀκολουθία.

Ἐπειτὰ ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψη εἰς Kinshasa τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 2007, τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ.κ. Θεοδώρου τοῦ Β', γιὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς «Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Ἀθωνίτης», αὐτὴ ἡ ἐκδήλωση ἦταν ἡ πιὸ σημαντικὴ, κατὰ τὴν ὁποία προεβλήθη ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας καὶ ἡ ἡλιερεία της.

Οἱ ἐπίσημοι ἀναχώρησαν ἀπὸ τὸν ἱερό ναό «πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζητήσιν» (Πρ. κη' 29), ἐντυπωσιασμένοι ἀπὸ ὅσα εἶδαν καὶ ἄκουσαν.

† ὁ Κεντρῶας Ἀφρικῆς Ἰγνάτιος

ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ὁρθόδοξη Ἀκαδημία Βόλου

7-10 Μαΐου 2009

*Ὁμιλία-Εἰσήγηση τοῦ Σεβ.
Μητροπολίτου Νιγηρίας
κ. Ἀλεξάνδρου στό Διεθνές
Συνέδριο τῆς Ὁρθοδόξου
Ἀκαδημίας Βόλου
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος
(7 ἕως 10 Μαΐου 2009)
μέ θέμα
«Ἐκκλησία καὶ Πολιτισμός».
Σέ ἀναπτυγμένη μορφή
θά δημοσιευτεῖ στὸν ἀντίστοιχο
συλλογικό τόμο τῆς Ὁρθοδόξου
Ἀκαδημίας Βόλου.*

*Σεβασμιώτατοι,
ἀγαπητοὶ πατέρες,
κυρίες καὶ κύριοι,*

Σᾶς μεταφέρω τὸν Ἀναστάσιμο χαιρετισμὸ τῆς Ἐκκλησίας πού παροικεῖ στὴν Νιγηρία καὶ τὴν ὀλόθερμη εὐχή της, ἡ ζωὴ σας νὰ εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀναστάσιμες ἐμπειρίες. Εὐχαριστίες ἐκφράζω πρὸς τὸν ἀδελφὸ Μητροπολίτη Δημητριάδος γιὰ τὴν πρόσκληση νὰ συμμετάσχω στό συνέδριο αὐτὸ καὶ ἀπὸ καρδιάς τὸν συχαίρω γιὰ τὴ θαυμαστή δουλειά πού ἐπιτελεῖται στό χώρο αὐτό.

* * *

«Ἐγὼ Ἰωάννης ὁ ἀδελφός ὑμῶν καὶ συγκοινωνός ἐν τῇ θλίψει καὶ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ, ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλομένη Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐγενόμην ἐν Πνεύματι ἐν τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ὡς σάλπιγγος λεγοῦσης, ὃ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον καὶ πέμψον ταῖς Ἐκκλησίαις».

Ξεκινῶ μετὰ αὐτοὺς τοὺς στίχους τῆς Ἀποκάλυψης γιατί σ' αὐτοὺς ἀνιχνεύω τὸ ξεκίνημα τῆς πορείας μου γιὰ τὴ δική μου «Πάτμο», τὸ χώρο πού τοῦλμῶ νὰ πῶ, με βεβαιότητα πιά, πὼς ὁ Θεός μου ἀποκαλύφθηκε, ἀφοῦ πρῶτα φρόντισε μέσα ἀπὸ μιά ἐπώδυνη διαδικασία νὰ με ἀποδομήσει. Νὰ μοῦ γκρεμίσει κάθε αὐτόνοτο, κάθε δεδομένο, καθετὶ πού θεωροῦσα ἱερό καὶ πού με περισσό θράσος νόμιζα πὼς Ἐκεῖνος καὶ ἡ ἱστορία ἔβαλλαν στοὺς ᾧμους μου. Νὰ με ἀποδομήσει καὶ με αὐτὰ τὰ κομμάτια, με αὐτὲς τίς πέτρες νὰ με ξαναχτίσει ὅπως Ἐκεῖνος ἤθελε καὶ ὅπως ἐγὼ ποτέ δέν θά φανταζόμουν. Με ἔφερε σὲ ἐπίγνωση τοῦ τί σημαίνει «τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα». Ἰουδαῖος με τοὺς Ἰουδαίους, Ἕλληνας με τοὺς Ἕλληνες. Θά ἀποτολμοῦσα νὰ ἰσχυριστῶ, διακινδυνεύοντας διάφορους χαρακτηρισμούς, ὅτι τώρα πλέον γνωρίζω ὅτι σάν ἐπίσκοπος ἀφρικανικῆς ἐκκλησίας, πηγὴ καὶ νοσηματοδότηση τῆς διακονίας μου εἶναι ἡ ἐκκλησιαστικὴ μου ταυτότητα καὶ ὄχι οἱ διάφορες ἄλλες ταυτότητες πού μοῦ κληροδοτήθηκαν, οἱ ὁποῖες χωρὶς νὰ καταργοῦνται, σχετικοποιοῦνται. Ἡ «κένωση» αὐτὴ, ὅσο ἐπώδυνα κι ἂν

γίνεται, είναι καρπός ἐλευθερίας, ἀγαπητικοῦ ἀνοιγματος, ἀπόπειρα μετοχῆς στήν ἄλλη, τήν ὑψιστη κένωση, ἐκείνη πού θέλησε νά φτάσει μέχρι «*μορφῆς δούλου*», μέχρι Σταυροῦ.

Νά γιατί αὐτοί οἱ στίχοι τῆς Ἀποκάλυψης μέ ἐκφράζουν. Τούς νιώθω σάν νά γράφτηκαν ἀπό μένα ἢ γιά μένα. Μέ σημάδεψαν καί χάραξαν μιὰ νέα ρότα στήν ἐκκλησιαστική μου πορεία, στήν «ὄντως Ζωή» μου. Ἐκείνη πού ὀδήγησε σέ μιὰ νέα πατρίδα ἢ καλύτερα στήν πραγματική πατρίδα. Κι ἂν ἀκόμα ὀδυνηρά κανεῖς κληθεῖ νά βιώσει τό «*εις τά ἴδια ἦλθε, καί οἱ ἴδιοι αὐτόν οὐ παρέλαβον*», γι' αὐτόν πάντα θά ἰσχύει ὅτι «*τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καί τό πλήρωμα αὐτῆς, ἡ οἰκουμένη καί πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ*».

Ἡ φωνή τοῦ Κυρίου, «*ὃ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον καί πέμψον ταῖς ἐκκλησίαις*» εἶναι πού μέ ὀδήγησε σήμερα ἐδῶ, ὄχι γιά νά καταθέσω κάποια πραγματεία –μέ σωρεία παραπομπῶν καί διεκδίκηση αὐθεντίας– ἀλλά γιά νά σᾶς περπατήσω, νά σᾶς ξεναγήσω στή δική μου Πάτμο. Νά τήν γνωρίσετε, νά τήν αἰσθανθεῖτε καί τοῦτο μέ τή βεβαιότητα ὅτι μπορεῖτε νά λιπάνετε τό ἔδαφός της, ἀλλά καί μέ τήν ἐλπίδα ὅτι, ἂν πράγματι τό θέλετε, ἢ τό ἀντέχετε, νά γευθεῖτε τούς καρπούς της. Εἶμαι ἐδῶ σάν συνεπίσκοπος καί συμπρεσβύτερος ναί, σάν συναγωνιστής καί συναγωνιῶν ναί, ἀλλά πάντα καί πρώτιστα σάν Ἀφρικανός. Γι' αὐτό καί ὁ λόγος μου εἶναι ἀφηγηματικός, αὐτός πού ἐμεῖς χρησιμοποιοῦμε γιά νά ἐκφράσουμε ἀκόμα καί τίς πιό ὑψηλές ἐννοιες.

* * *

Ὁ τόπος μου, ἡ Ἀφρική, εἶναι ἓνα κομμάτι τῆς Δημιουργίας. Φτιάχτηκε ἀπό τόν ἴδιο Θεό πού δημιούργησε κι ἐσᾶς. Τό Πνεῦμα Του, ὅπως καί στά μέρη σας, ἔφτιαξε ἀνθρώπους πού μιλοῦν, πού συνομιλοῦν, πού ἐπικοινωνοῦν μέ τούς δικές τους γλώσσες, τούς δικούς τους κώδικες, διαφορετικούς ἀπό τούς δικούς σας. Ἀνθρώπους πού γελάνε, πού κλαῖνε, πού ἀγωνιοῦν, πού ἐκφράζουν τά συναισθήματά τους μέ τό λόγο, τήν μουσική, τό χορό, τή ζωγραφική μέ ὅλα αὐτά πού ὀνομάζετε τέχνη. Ἀνθρώπους πού ὀργανώθηκαν ἀπ' ἀρχῆς σέ ὀμάδες μέ τίς δικές τους νόρμες, μέ τίς δικές τους ἠθικές ἀξίες καί μέ ἀμέριστο σε-

βασμό πρὸς αὐτές, ἀνθρώπους πού δημιούργησαν κοινωνίες. Ἀνθρώπους πού σκέφτονται, πού διαλογίζονται, πού ἔχουν στάση ζωῆς, ἀνθρώπους μέ φιλοσοφία. Ἀνθρώπους πού διαφύλαξαν καί μετέδωσαν τά βιώματα καί τίς κατακτήσεις τῶν προγόνων τους ἀπό στόμα σέ στόμα, ἀπό γενιά σέ γενιά, μέ σεβασμό, συναίσθηση εὐθύνης καί εὐλάβεια. Ἀνθρώπους πού δημιούργησαν παράδοση. Μέ ἄλλα λόγια, ἀνθρώπους πού δημιούργησαν πολιτισμούς. Διαφορετικούς ἀπό τούς δικούς σας, ἀλλά πάντως πολιτισμούς. Ἀνθρώπους πού πίστεψαν βαθιά σέ Θεό Πατέρα, Δημιουργό καί πού ἐξέφρασαν τήν πίστη τους μέ τόν δικό τους τρόπο, μέσα ἀπό τελετές-φορεῖς καί ἐκφραστῆς τοῦ δικοῦ τους ψυχικοῦ κόσμου, τῶν συναισθημάτων καί τῶν βιωμάτων τους. Ἀνθρώπους δηλαδή πού λήτρεψαν τό θεῖο, πού «*ληιτούργησαν*» τό θεῖο, πού «*προσέφεραν*», πού θυσίασαν, πού ἐξάγγισαν καί ἐξαγγίστηκαν μέσα ἀπό αὐτές. Ἀνθρώπους πού ἐναγώνια ἀναζήτησαν τήν ἀλήθεια τήν ἀπό καταβολῆς κόσμου κεκρυμμένη, ἔχοντες «*τὴν σεβάσμιον ἔννοιαν φυσικῶς αὐτοῖς ἐνυπάρχουσαν*». Πρόδρομοι καί αὐτοί, τῆς ἀποκάλυψης πού ἐμελλε νά δοθεῖ, «*ἔργω χριστιανοί*», ὅπως ὁ Ἰουστίνος, ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς καί ὁ Εὐσέβιος Καισαρείας θεώρησαν ὅτι οἱ Ἕλληνες ἔλαβαν «*ἐναύσματα τινά τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ*». Μέσα σ' αὐτούς τούς ἀνθρώπους, μέσα σέ ὅλα αὐτά τά ἔργα τους, πνοή Θεοῦ. Ἡ δόξα Του, οἱ ἄκτιστες ἐνέργειές Του πού ἀγκαλιάζουν κάθε μορφή ζωῆς καί ὑπαρξης καί «*ἐν παντί ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτόν καί ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτός αὐτῶ ἐστί*».

Καί ἦλθε καί γιά ἐμᾶς «*τό πλήρωμα τοῦ χρόνου*». Ἄνθρωποι δικοί σας, ἀπό τίς πατρίδες σας ἔφτασαν στά μέρη μας. Βάναυσα ἀσέληγσαν πάνω στοὺς ἀνθρώπους μας, στήν ψυχὴ μας, σ' ὅλα αὐτά πού μέσα στοὺς αἰῶνες δημιουργήσαμε καί πού μέ πολὺ σεβασμό διαφυλάξαμε. Ἦρθαν γιά νά πάρουν ὅ,τι μπορούσαν κι ὅπως μπορούσαν. Μαζί τους εἶχαν καί μισσιονάριους πού μᾶς πρωτομίλησαν γιά κάποιον Θεό, ἄγνωστο σέ ἐμᾶς, πού εἶπαν πὼς εἶναι ὁ ἀληθινός Θεός καί στόν ὅποιο μᾶς κάλεσαν νά πιστέψουμε. Ἦρθαν καί μαζί τους ἔφεραν διαφορετικές παραδόσεις, διαφορετικούς τρόπους προσέγγισης.

Τέλος, πολὺ καθυστερημένα ἤρθατε κι ἐσεῖς οἱ ὀρθόδοξοι στά μέρη μας φέρνοντας αὐτό πού εἶδατε, αὐτό πού ἀκούσατε καί αὐτό πού τά χέρια σας ψηλάφισαν. Τήν «ὄντως Ἀλήθεια». Ἕνα Θεό σαρκωμένο στό χρόνο καί στό χώρο. Σέ συγκεκριμένο χρόνο καί χρόνο, σέ δεδομένο ἱστορικό καί πολιτιστικό πλαίσιο. Καί πιστέψαμε σ' Αὐτόν, στόν Σταυρό Του, στήν Ἀνάστασή Του, στή νίκη Του πάνω στό θάνατο, στή ζωὴ πού ξεπήδησε μέσα ἀπό τόν Τάφο Του, σάν τά ποτάμια πού ὀρμητικά πηγάζουν ἀπό τά βουνά μας καί πού ξεδιψοῦν καί ἀνακαινίζουν τοὺς στεγνωμένους ἀπό τόν καυτό ἥλιο τῆς ἐρήμου ἀνθρώπους, ἀλλά καί τήν κτίση ὅλη.

Καί εἴμαστε ὄντως εὐγνώμονες γιά ὅ,τι μᾶς φέρατε, γιά ὅ,τι μᾶς μεταδώσατε. Κι ἂν εἴμαστε σήμερα ἐδῶ μαζί σας, ἡ Ἐκκλησία πού παροικεῖ στή Νιγηρία στό πρόσωπό μου, εἶναι γιατί κάποτε, ἔστω καί καθυστερημένα θυμηθήκατε τήν ξεχασμένη ἐντολή «*Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη*». Πὼς νά ἠησημονήσει κανεῖς ἐκείνους τοὺς λίγους, τή μιὰ χούφτα ἀνθρώπων πού πρῶτοι τόληψαν μιὰ ἥρωική «ἐξοδο» καί ἀφέθηκαν στήν μεγάλη περιπέτεια τοῦ Θεοῦ, πού ἀνταποκρίθηκαν στήν πρόκλησή Του «*ἔξεληθε ἐκ τῆς γῆς σου καί ἐκ τῆς συγγενείας σου καί ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου καί δεῦρο εἰς τὴν γῆν ἣν ἄν σοι δείξω... καί ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς*». Καί τώρα πιά μαζί ἓνα σῶμα, *Σῶμα Χριστοῦ, κοινωνοὶ τοῦ «ένός ἄρτου καί τοῦ ενός ποτηρίου*», συμμέτοχοι στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

* * *

Ἦρθε ὁμως τώρα ἡ σειρά μας νά κηρύξουμε στοὺς δικούς μας ἀνθρώπους, τοὺς ἐγγύς ἀλλά καί μακρὰν τῆς Ἀλήθειας εὐρισκόμενους. Νά φανερώσουμε στό ἐδῶ καί τώρα, στίς συντεταγμένες τοῦ δικοῦ μας πολιτισμοῦ, τήν Ἐκκλησία. Δηλαδή τήν παρατεινόμενη στοὺς αἰῶνες συνέχεια τῆς ἐνανθρώπησης τοῦ Θεοῦ, τήν πρόσληψη τοῦ κτιστοῦ στόν τρόπο ὑπαρξης τοῦ ἀκτίστου. Ἄν λοιπόν ἡ Ἐκκλησία, ὅπως πιστεύουμε, εἶναι Σῶμα Χριστοῦ ἢ ὁ Χριστός παρατεινόμενος

στοὺς αἰῶνες, τοῦτο σημαίνει ὅτι ὁ Χριστός εἶναι παρὼν στήν ἱστορία, ἔχει σάρκα «*ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καί ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν*». Ὁ ἴδιος θέλει «*νά πραγματώνεται τό μυστήριον τῆς σάρκωσής Του πάντα καί παντοῦ*». Ἄν δεχτοῦμε τήν ἀλήθεια αὐτῶν τῶν λόγων, τότε συμπεραίνουμε ἀβίαστα καί ἀναντίρρητα, ὅτι ἡ Ἀλήθεια καί ἡ Ζωή, ὁ Χριστός, ἡ Ἐκκλησία Του, πρέπει νά ἐνδύονται κάθε στιγμή τήν πολιτιστική σάρκα τοῦ κόσμου, τά οὐσιώδη τοῦ κάθε λαοῦ. Ἡ φλόγα τῆς Πεντηκοστῆς, πού καταργεῖ γλωσσικά, ἔθνη καί πολιτιστικά σύνορα, συνεχίζει νά καίει. Κάθε στιγμή, κάθε λεπτό εἶναι μιὰ Πεντηκοστή. Εἶναι μιὰ νέα παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πού δέν ἀνήκει ἀποκλειστικά καί προνομιακά σ' ἓνα πολιτισμό, σ' ἓνα λαό καί στοὺς ἐκφραστῆς του.

Τό ὅτι τό Εὐαγγέλιο ἐνδύεται τὴν σάρκα τοῦ κόσμου σημαίνει ὅτι ὄχι μόνο δέν ἀπορρίπτει κανένα πολιτισμό ἐκ προοιμίου, ἀλλά μπολιάζεται στό ὑπάρχον μέ σκοπό τὴν μεταμόρφωση, τὴν χριστοποίηση, τὴν ἐκκλησιαστικοποίηση του. Γιατί ὅ,τι δέν προσλαμβάνεται, ὅ,τι δέν θεραπεύεται, δέν σώζεται. Ναὶ ὑπάρχουν στοιχεῖα πού δέν μποροῦν νά κρατηθοῦν, νά ἀντέξουν τό φῶς τοῦ εὐαγγελίου, γιατί περικλείουν θάνατο καί ἐμεῖς μιλήσαμε γιά Ἀνάσταση, γιά Ζωή. Αὐτά τά στοιχεῖα πρῶτοι ἐμεῖς ἀπορρίπτουμε μέ ὅποιο κόστος αὐτό μπορεῖ νά σημαίνει.

Ἐσεῖς ζεῖτε ἐν Χριστῶ, ὅπως τουλάχιστον ἰσχυρίζεσθε, γιά κοντά 2000 χρόνια. Χτίσατε ἓνα μεγάλο οἰκοδόμημα. Θεολογήσατε, ὑμνήσατε, λητρέψατε, δημιουργήσατε τέχνη. Στήν πορεία αὐτὴ καί ἐσεῖς

χρησιμοποιήσατε στοιχεία του πολιτισμού σας: κατηγορίες σκέψης και εκφράσεις άγνωστες στη βιβλική γλώσσα για να μιλήσετε περί Θεού (ο Λόγος του Ίωάννη, τό όμοούσιον τών Πατέρων), συμβολισμούς και στοιχεία στη λατρεία σας παρμένα από την λατρευτική πρακτική τών προγόνων σας κ.λπ. Τά πήρατε, τά μεταμορφώσατε, συνθέσατε, δημιουργήσατε, όχι πάντα εύκολα.

Σήμερα είμαστε μπροστά σέ μία νέα πραγματικότητα. Η Έκκλησία του Θεού έχει ανοικτεί στην οικουμένη. Σ' αυτήν ανήκετε και έσείς, όπως όμως και έμείς αλληλά και Άσιάτες, Έσκιμώοι, Λατινο-αμερικάνοι και τόσοι άλλοι. Είμαστε θιασώτες μιας αλληλαγής, της μετατόπισης του κέντρου βάρους του Χριστιανισμού, από την ταχύτητα αποχριστιανοποιούμενη, Δύση στις χώρες που έσείς καλείτε Τρίτο Κόσμο. Ένα κόσμο που έχοντας πρόσφατα βγει από τή δαιμονική κυριαρχία της αποικιοκρατίας, προσπαθεί να ανασταχθεί, να ξαναβρεί –στό βαθμό που γίνεται– τήν κλημμένη του ταυτότητα, να στηριχθεί στις δικές του έσωτερικές δυνάμεις για να προχωρήσει.

Τό γεγονός αυτό, σέ συνδυασμό, στην περίπτωση μας, μέ τήν όρθή και χωρίς προκαταλήψεις και ένδοξοις ανάγνωση του Εύαγγελίου, καθιστά έπιτακτική τήν ανάγκη νέας σάρκωσης της Έκκλησίας, έπα-

νέκφρασής της μέ τις κατηγορίες σκέψης τις δικές μας. Ήρθε νομίζω ή ώρα, να προχωρήσουμε στην δημιουργία μιας πραγματικά Άφρικανικής Έκκλησίας, χωρίς τούτο να σημαίνει απομάκρυνση από τή δογματική διδασκαλία της Έκκλησίας, από τήν Άλήθεια, από τό Εύαγγέλιο. Άλλα που μπορεί –και πρέπει– να σημαίνει τήν μετακίνηση από τούς εισαγόμενους τρόπους έκφρασης αυτής της πίστης, της Άλήθειας, του Εύαγγελίου. Πολλοί αντιδρούν σ' αυτή τή σκέψη, άλλοι παραμένουν έπιφυλακτικοί και σκεπτικοί. Θα συμφωνήσω ότι τό έγχείρημα, κυρίως σέ έπιπεδο επανέκφρασης της Θεολογίας, είναι ιδιαίτερα δύσκολο και ριψοκίνδυνο. Όμως δέν μπορούμε σέ θεωρητικό έπιπεδο να αντιλαμβανόμαστε αυτή τήν ανάγκη και στη συνέχεια να αντιστεκόμαστε στην ανανεωτική, γεμάτη φρεσκάδα πνοή του Άγίου Πνεύματος, που θέλει και αναζητά νέες σαρκώσεις.

* * *

Κέντρο της εκκλησιαστικής μας ζωής είναι ή λατρεία μας. Πάρα πολλή θά μπορούσα να σας πώ στό σημείο αυτό, όμως ο χρόνος δέν μου τό έπιτρέπει. Άπλά δύο σκέψεις να έκφράσω έπιθυμώ.

Ό τρόπος της λατρείας μας, ό,τι έμείς σήμερα χρησιμοποιούμε είναι ένδύματα της δικής σας πολιτιστικής γκαρνταρόμπας. Όλα δικά σας: αρχιτεκτονική, ζωγραφική, ύμνογραφία, μουσική, άμφια, ακολουθίες, εύχές, συμβολισμοί, στάσεις, τά πάντα δικά σας. Για ποιά σάρκωση μπορούμε λοιπόν να μιλήμε έμείς οι όρθόδοξοι της Άφρικής σήμερα;

Ποιά από τά στοιχεία του ή των έπιμέρους πολιτισμών μας χρησιμοποιούνται σαν ένδυμα της δικής μας Έκκλησίας;

Γιατί ή άφρικανική Έκκλησία δέν μπορεί να έχει τόν δικό της λειτουργικό τύπο, έκφραση της δικής της ψυχής; Δέν είχε στό παρελθόν ή μήπως είναι κάτι τό αίρετικό ή δημιουργία νέων λειτουργικών τύπων;

Γιατί θά πρέπει έσασε να χρησιμοποιείται ή, όντως θαυμάσια, ύμνογραφία

που παράχθηκε στους προηγούμενους αιώνες, αλλά τόσο απομακρυσμένη από τήν ψυχή μας, τήν καρδιά μας;

Γιατί ή βυζαντινή ή ρώσικη μουσική πρέπει να είναι ή μουσική των συνάξεών μας; Μας έκφράζει; Μιλάει στην καρδιά μας ή ή ψυχή μας μπορεί να έκφραστεί μέσα από αυτή;

Γιατί να εισάγουμε κρασί για τή Θεία Εύχαριστία από τήν Ελλάδα, ως τό πρόπον; Και που είναι ή προσφορά των δώρων μας, των δικών μας δώρων, αυτών που τά δικά μας χέρια κόπιασαν και έφτιαξαν για να αντιπροσφέρουν στον Δημιουργό τους; Και τί θά γίνει εάν έμεις δέν παράγουμε κρασί και παράγουμε άλλα προϊόντα;

Γιατί στις έξοδιες και τις έπιμνημόσυνες ακολουθίες μας, δέν μπορούμε να πάρουμε στοιχεία από τήν παραδοσιακή μας σχέση τιμής των νεκρών, των προγόνων μας; Η σπονδή στους τάφους των νεκρών και σέ μνήμη τους θεωρείται από έσας ειδωλολατρική συνήθεια. Η παράταξη άγνημάτων και οι τελετές σας μπροστά σέ μία πλάκα, σέ ένα άγαλμα, στον άγνωστο στρατιώτη, δέν είναι μία άλλη σπονδή;

Γιατί ή εύλογία του Γάμου, να άγνοεί στοιχεία του δικού μας παραδοσιακού άφρικανικού γάμου; Δέν θά μπορούσε ο παραδοσιακός γάμος να μετεξελιχθεί σέ ακολουθία εκκλησιαστική; Τό κοινό ποτήριο, ή μετάληψη από κρασί, από φοινικόκρασο είναι τό αποκορύφωμά του, ή έπίκληση της παρουσίας του Θεού (του θείου) στη ζωή του ζευγαριού είναι αναφαίρετο στοιχείο του. Άσ σταματήσω όμως εδώ.

Δέν θά διστάσω να πώ ότι πλέον άσφυκτιούμε κάτω από τήν πίεση αυτής της εισαγόμενης παράδοσης. Μιας παράδοσης που είναι σεβαστή κατά πάντα και που πρέπει βαθιά να μελετηθεί από έμας, καθώς θά προχωρούμε στη δικιά μας σύνθεση. Γιατί έμεις θά προχωρήσουμε παρά πέρα. Γιατί δέν θά αφήσουμε, όπως ήδη είπα, τή φλόγα της Πεντηκοστής να σβήσει, αλλά θά διακινδυνεύσουμε ακόμα και να «καούμε» άρκεί μέσα από τις δικές μας στάχτες να γεννηθεί μία πραγματικά Άφρικανική Έκκλησία. Και

πρέπει να τό κάνουμε για να μπορέσουμε, τήν κρίσιμη ώρα, μπροστά στο Θρόνο του Θεού στη νέα Ίερουσαλήμ των έσχάτων και έμεις, μαζί με όλα τά έθνη, να προσκομίσουμε τά δικά μας πλούτη, κατά τό λόγο της Άποκαλύψης.

* * *

Τελιώνοντας, καθώς βλέπω τά πρόσωπά σας, έπιτρέψτε μου να κάνω ένα προσωπικό σχόλιο. Είστε άνθρωποι χαρισματικοί. Ό Θεός σας προίκισε μέ γρήγορο νοϋ, σώφρονα λογισμό, λόγο ζωντανό, μέ έμπνευση, μέ δημιουργικότητα, μέ πίστη βαθιά, μέ άγάπη για Έκείνον και τήν Έκκλησία Του, μέ ταπεινωση και απλότητα. Δώστε μας τά τάλαντά σας. «Διαβάντες εις τήν οικουμένην βοηθήσατε ήμιν». Αυτό που είστε, αυτό που κάνετε, αυτό που ήτε και γράφετε, συνειδητοποιείτε ότι δέν είναι δικό σας έπίτευγμα, δική σας κατάκτηση. Είναι έργο του Άγίου Πνεύματος. Μήν φοβάστε να τό αναγνωρίσετε. Άνοιχτείτε στις προσκλήσεις και προκλήσεις του Θεού και της ιστορίας. Άφουγκραστείτε «τί τό Πνεϋμα λαλεί ταίς Έκκλησίαις» σήμερα, εδώ και τώρα!

Ό λόγος σας να έκφράσει τις άγωνίες των νέων Έκκλησιών. Η πέννα σας να καταγράψει τούς προβληματισμούς μας. Τά βήματά σας να χαράξουν τούς νέους δρόμους της θεολογίας του αύριο. Ίσως να κατηγορηθείτε, ίσως να κατηγορηθούμε, για νεωτερισμό. Μή λησμονείτε τό λόγο Γρηγορίου του Θεολόγου: «*νεωτεριστές αποκαλούν οι θρασεί τούς συνετούς*».

Πάσχα στή Μαδαγασκάρη

Κυριακή τῶν Βαΐων τό μεσημέρι φθάσαμε στό ἀεροδρόμιο τῆς Μαδαγασκάρης τρεῖς ἐθελόντριες ἀπό τήν Ἑλλάδα. Μᾶς περίμενε ὁ Θεοφιλέστατος Ἰγνάτιος, πού τό πρωί τῆς ἴδιας μέρας εἶχε πληροφορηθεῖ τήν κοίμηση τῆς μητέρας του στήν Κόρινθο.

Τακτοποιηθήκαμε στά λιτά δωμάτια. Τό βράδυ ἡ ἀκολουθία τοῦ Νυμφίου στόν ναό τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Ὁ ναός καθαρός, ἀπλός μέ τούς καφέ καλοβαλμένους πάγκους στή σειρά, ἔτοιμος γιά τούς πιστούς πού θά ἔφθαναν ἀπό μακριά. Οἱ ἀκολουθίες συνεχίζονταν πρωί βράδυ μέ τούς ντόπιους ἱερεῖς τόν π. Λουκά καί τόν π. Δημήτριο.

Γέμιζε ὁ ναός κάθε βράδυ ἀπό μικρούς καί μεγάλους. Δύο μεγάλες ψάθες ἦταν στρωμένες μπροστά ἀπό τό τέμπλο γιά νά κάθονται τά παιδιά, τά ὁποῖα ἔψαλαν μαζί μέ τούς μεγάλους καί τούς ψάλτες, πού ἦταν οἱ σπουδαστές τοῦ σεμιναρίου. Μοῦ ἔκαναν ἐντύπωση οἱ ὠραίες, σωστές φωνές ὄλων ἀλλά καί τό ὅτι ἤξεραν πολλὰ τροπάρια ἀπ' ἔξω καί μερικοί κρατοῦσαν βιβλιαράκια μέ τίς ἀκολουθίες στή γλώσσα τους.

Θαύμαζα τήν ἡσυχία καί τήν τάξη στά παιδιά καί στούς μεγάλους κατά τή θεία κοινωνία, στό εὐχέλαιο, στήν ἀκολουθία τῶν Παθῶν, ὅλοι ὁ ἕνας πίσω ἀπό τόν ἄλληλο, χωρίς νά μιλοῦνε, χωρίς τόν παραμικρό θόρυβο.

Μεγάλη Παρασκευή. Μέ τά λιγα λουλούδια τοῦ κήπου στολίσουμε γιά πρώτη φορά τόν ἐπιτάφιο, πού ἦταν καινούργιος. Καί τό βράδυ ἡ περιφορά γύρω ἀπό τό ναό μέ τούς σπουδαστές τοῦ Σεμιναρίου νά ψάλλουν τά ἐγκώμια.

Μέγα Σάββατο, «Ἀνάστα ὁ Θεός». Βάγια δέν ὑπῆρχαν. Τή θέση τους πῆραν λιγα τρυφερά φύλλα πορτοκαλιάς πού τά βάλλαμε σέ ἕνα πανέρι.

Τό βράδυ στήν Ἀνάσταση ὁ ναός ἦταν κατάμεστος. Μοιράσαμε σέ ὄλους ἀπό μία λαμπάδα. Ὅλοι ἦταν χαρούμενοι. Βοῦιξε ὁ τόπος μέ τό «Χριστός Ἀνέστη» στή γλώσσα τους, πού ἔψαλαν ὄλοι μαζί. Ἔμειναν ὄλοι μέχρι τό τέλος τῆς Λειτουργίας γιά νά κοινωνήσουν. Στό τέλος τοῦ μοιράσαμε ἀπό ἕνα κόκκινο αὐγό, ἕνα κουλούρι καί ἕνα πιτάκι τοῦ τόπου τους. Ὅλοι ἔφυγαν χαρούμενοι, παίρνοντας τόν δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς, περπατώντας μέσα στό σκοτάδι. Μερικούς πού ἦταν ἀπό μακριά τοῦς πῆγαν μέ τό αὐτοκίνητο τῆς Μητροπόλεως.

Κυριακή τοῦ Πάσχα, μεσημέρι. Ὅλοι οἱ κῶροι γύρω ἀπό τόν ναό καί τό κτίριο τοῦ Σεμιναρίου ἦταν γεμάτοι ἀπό μεγάλους καί παιδιά. Πολλὰ παιδιά. Περίμεναν νά γίνει τό φαγητό γιά τό κοι-

νό τραπέζι. Πανηγύρι σωστό. Τά μικρά ἔτρεχαν, ἔπαιζαν, γελοῦσαν ἀλλά μόλις εἶδαν τίς κατσαρόλες μέ τό ρύζι καί τό κρέας, μπῆκαν στή σειρά, κρατώντας τό πιάτο τους γιά νά πάρουν τό μερίδιό τους. Στή συνέχεια κάθονταν κάτω στό πηλακόστρωτο καί ἔτρωγαν. Δέν ἦταν ὄλοι μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἀλλά ἦλθαν κι αὐτοί νά πάρουν μέρος στό κοινό τραπέζι. «Πάντες ἀπολαύσατε τοῦ συμποσίου τῆς πίστεως, πάντες ἀπολαύσατε τοῦ πλοῦτου τῆς πίστεως. Μηδεῖς θρηνεῖτω πενίαν, ἐφάνη γάρ ἡ κοινή Βασιλεία». Ποτέ δέν θά ξεχάσω αὐτές τίς εἰκόνες. Ἐσπερινό τῆς ἀγάπης κάναμε στόν ναό τοῦ ἁγίου Νεκταρίου πού βρίσκεται στό Γηροκομεῖο. Ἐκεῖ μένουν τρεῖς γερόντισσες.

Ἡ ἑβδομάδα τῆς Διακαινησίμου πέρασε ἡσυχά. Ἐτοιμαζόμασταν γιά τό Σάββατο τοῦ Θωμᾶ. Θά γίνονταν στή Μητρόπολη, στήν Ἀνταναναριβη, ὁμαδικές βαπτίσεις καί μετά τό μυστήριο τοῦ γάμου γιά ὀκτώ ἀνθρώπους. Γεγονότα πρωτόγνωρα γιά μᾶς.

Ἐτοιμάσαμε τούς χιτώνες, πετσέτες, νυφικά, βέρες, στέφανα καί κάπου βρέθηκαν καί λιγα κουφέτα. Ὁ Μητροπολιτικός ναός τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου δέν ἔχει τή λιτότητα τῶν ἄλλων ναῶν. Εἶναι μέγιστος, ἐπιβλητικός, μέ ὠραῖο ἀγιογραφημένο τέμπλο, γυναικονίτη, καθίσματα καί ὁ π. Ἰωάννης, ἀπό τοῦς πρώτους ντόπιους ἱερεῖς καί συνεργάτες τοῦ Μακαριστοῦ Νεκταρίου, εἶχε φροντίσει νά στολιστεῖ κατάλληλα γιά τήν περίσταση.

Ἡ συγκίνηση πού ἐπικρατοῦσε κατά τήν ὥρα τῶν Μυστηρίων δέν περιγράφεται. Τά πρόσωπα τῶν νεοφώτιστων ἔλαμπαν. Ἠλικιωμένοι ἀνθρώποι, μέ ἄσπρα μαλλιά, μέ παιδιά καί ἐγγόνια, ἀποφάσισαν ν' ἀλλάξουν τρόπο ζωῆς, νά γνωρίσουν τόν ἀληθινό Θεό.

Στίς 2 Μαΐου πῆγαμε σ' ἕνα ἄλλο χωριό, μιάμιση ὥρα ἀπόσταση ἀπό τήν Ἀθασούρα, ὅπου μέναμε, γιά τά θυρανοίξια τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας. Μᾶς περίμεναν ὄλοι οἱ πιστοί λίγο πρὶν τό προαύλιο τοῦ ναοῦ καί μᾶς καλωσόρισαν. Ὁ ναός ἀπλός, μέ χαμηλό τέμπλο, μέ πάγκους γιά καθίσματα, μόλις τελείωσε. Μύριξε ἀκόμη λαδομπογιά. Μετά τά θυρανοίξια ἕνα μικρό κέρασμα γιά ὄλους καί τό μεσημέρι κοινή τράπεζα, κρέας μέ ρύζι πού τοῦς τό πῆγαμε καί τό μαγείρεψαν. Οἱ ἀρχές τοῦ τόπου τίμησαν τό τραπέζι μας. Τά παιδιά ἀφοῦ ἔφαγαν, μᾶς παρουσίασαν μιά μικρή γιορτή, ὅπου χόρεψαν καί τραγουδῆσαν. Δέν ἤξεραν τί νά κάνουν γιά νά μᾶς εὐχαριστήσουν.

Οἱ μέρες περνοῦσαν καί ἡ ὥρα τῆς ἐπιστροφῆς στήν Ἑλλάδα πλησίαζε. Δέν κατάλαβα πῶς πέρασε ἕνας ὀλόκληρος μήνας. Πόσο λιπόμουν πού ἄφηνά αὐτόν τόν εὐλογημένο τόπο μέ τοῦς λιγοστοῦς ἐργάτες.

Σκεπτόμουν τήν εὐθύνη, τό καθῆκον καί τήν ὑποχρέωση πού ἔχουμε ὄλοι, κληρικοί καί λαϊκοί γιά τοῦς ἀνθρώπους αὐτούς. Πρέπει νά σκεπτοῦμε σοβαρά καί νά συμμετέχουμε ἐνεργά στούς κόπους, στίς ἀγωνίες, στίς στερήσεις, στούς κινδύνους ὄσων ζοῦν μόνιμα στούς τόπους αὐτούς.

Ὁ θερισμός πολλός, οἱ ἐργάτες ὀλίγοι καί ἡ εὐλογία μεγάλη.

Εὐγενία Γιδάρκου, Δασκάλη

17.04.2009

19.04.2009

25.04.2009

27.04.2009

Ἑρώτηση:

Μπορούμε να απεικονίζουμε τα πρόσωπα της Γεννήσεως του Χριστού ανάλογα με τη μορφή και τα χρώματα των διαφόρων φυλών;

Ἀπάντηση:

Κατά πρώτον θά θέλαμε να θέσουμε ὑπὲρ ὧν ἀγαπητῶν ἀναγνωστῶν ὅτι τὸ ἐρώτημα αὐτὸ προέκυψε ἀπὸ τὸ ἐξῆς γεγονός: Τὸ Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔστειλε σὲ πολλοὺς συνεργάτες του - συνδρομητῆς του ἑορταστικῆς χριστουγεννιάτικες εὐχὲς ἀπάνω σ' ἓνα φύλλο χαρτιοῦ, ὅπου ἦταν σὲ φωτοτυπία ἢ παράσταση τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Στὴν εἰκόνα αὐτὴ εἶχαν διαζωγραφιστεῖ τὰ πρόσωπα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς Θεοτόκου, τοῦ Ἰωσήφ κ.τ.λ. στὴν κίτρινη φυλὴ. Μερικοὶ παραλήπτες ἀντέδρασαν. Ὅποτε, καὶ ἐπειδὴ τὸ θέμα μᾶς τέθηκε ὡς ἐρώτηση, θεωρήσαμε σκόπιμο προτοῦ ἀπαντήσουμε νὰ τὸ θέσουμε ὑπὸ συζήτηση μεταξύ τῶν μελῶν τοῦ Σεμιναρίου τῆς ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς. Γι' αὐτὸ καὶ μερικές ἀφορμὲς ἢ σκέψεις τῆς παρούσας ἀπαντήσεως ὀφείλονται στὴ συζήτηση αὐτὴ καὶ σὲ σχετικὲς ἀπόψεις τῶν ἐν λόγῳ μελῶν.

Τὸ ζήτημα αὐτὸ τῆς ἐξεικονίσεως τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μπορεῖ ἀναμφιβόλως νὰ τεθεῖ ἀπὸ τὴ στιγμή πού ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐννθρώπησε, κατῆλθε στὴ γῆ καὶ προσέλαβε τὴν ἀνθρώπινη φύση ἀπὸ μία ὀρισμένη ἀνθρώπινη φυλὴ.

Κατ' ἀρχὰς θά λέγαμε ὅτι γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ ἰσχύουν, τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν, ὅσα εἶπαμε παλαιότερα καὶ περὶ τῶν συστατικῶν τῆς Θείας Εὐχαριστίας (π.χ. οἶνος διαφορετικῶν ποιότητων). Ἡ πανομοιότυπη ἀπεικόνιση τῶν προσώπων δὲν εἶναι ἀπαραίτητη, ὅπως δὲν εἶναι ἀπαραίτητη καὶ ἡ ἴδια ἢ ποιότητα τοῦ ἄρτου - προσφόρου ἢ τοῦ οἴνου. Δηλαδή εἶναι ἀνεκτές οἱ διάφορες τεχνολογίες, βυζαντινὴ, ἀναγεννήσεως, Φ. Κόντογλου κ.τ.λ., ἀφοῦ ἀλλήλωστε δὲν ἔχουμε καὶ φωτογραφίες τῶν προσώπων.

Ὅμως τὸ νὰ διαζωγραφίζουμε τὸν Ἰησοῦ ἢ τὸν Ἰωσήφ ὡς μαῦρο ἢ ὡς ἐρυθρόδερμο θεωροῦν πολλοὶ ὅτι παραχαράτουμε τὰ πρόσωπα, καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅτι δὲν δίνουμε τὸ ὀρθό, ἔστω φυλετικῶς. Δὲν εἶναι σωστό, λένε, τὰ ἱστορικὰ πρόσωπα νὰ τὰ ἀλλοιώνουμε «ἐκ θεμελίων, ἐκ βάθρων», καταλυτικά. Δὲν πρέπει νὰ πα-

ραβλήσουμε καὶ τὸ γεγονός ὅτι στὴν εἰκονογραφία χρησιμοποιεῖται καὶ τὸ ρῆμα «ιστορῶ»· ἱστορῶ τὸ τάδε πρόσωπο ἢ τὸ τάδε γεγονός σύμφωνα μὲ τὰ ἱστορικὰ δεδομένα.

Ἡ εἰκονογράφηση τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι μία φανταστικὴ εἰκόνα, ἓνας φανταστικὸς ζωγραφικὸς πίνακας, ἀλλὰ μία ἱστορικὴ πραγματικότητα καὶ ὡς τέτοια πρέπει νὰ ἀποδίδει κατὰ τὸ δυνατόν τὴν πραγματικότητα, καὶ νὰ μὴν τὴν ἀλλοιώνει, νὰ μὴν ἀλλιάζει τὰ πρόσωπα. Ὅπως δὲν μπορούμε νὰ ἀλλιάζουμε τὸ φύλλο καὶ νὰ παρουσιάζουμε τὸν ἄνδρα Ἰησοῦ ὡς γυναίκα, ἔτσι, παρατηροῦν, δὲν μπορούμε νὰ τοῦ ἀλλιάζουμε τὴ φυλὴ καὶ τὸ χρῶμα καὶ νὰ τὸν παρουσιάζουμε μαῦρο, ἐρυθρό, κίτρινο κ.λπ.

Βεβαίως, ἡ ἀπεικόνιση τῶν ἀγγέλων ὡς μαύρων ἢ ἐρυθρόδερμων ἴσως εἶναι δυνατὴ, πάντως εἶναι πιὸ εὐχερῆς, γιατί οἱ ἄγγελοι δὲν εἶναι ἄνθρωποι ἀνήκοντες σὲ κάποιο φύλλο ἢ σὲ κάποια φυλὴ ἢ χρῶμα, ὁπότε τίποτε δὲν ἀποκλείει ὅτι μπορεῖ νὰ παίρνουν καὶ ἄλλα χρώματα ἐκτὸς ἀπὸ τὸ τῆς λευκῆς φυλῆς, ὅταν ἐμφανίζονται.

Μερικοὶ φέρνουν ὡς ἐπιχείρημα, γιὰ νὰ ὑποστηρίξουν τὴ δυνατότητα τῆς διαφορετικότητας τῶν χρωμάτων καὶ φυλετικῶν χαρακτηριστικῶν, τὸ γεγονός ὅτι καὶ ἡ Ἁγία Γραφή μεταγράφεται καὶ μεταφράζεται σὲ διάφορες γλῶσσες καὶ μὲ διαφορετικὰ γράμματα ἀπὸ ἐκεῖνα πού εἶναι στὸ πρωτότυπο κείμενο. Ὡστόσο ἐδῶ δὲν φαίνεται νὰ γίνεται ὀρθὴ ἐφαρμογὴ τοῦ ἐπιχειρήματος τῆς ἀναλογίας. Καὶ τοῦτο, γιατί ἡ Ἁγία Γραφή π.χ. στὴν Αἰθιοπικὴ γλῶσσα δὲν ἀλλιάζει τὰ προσωπικά χαρακτηριστικά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὔτε μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἦταν μαῦρος καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων, ἐφ' ὅσον βεβαίως ἡ μετάφραση εἶναι πιστὴ καὶ καλοήγουσα. Ἡ ἀναλογία αὐτὴ μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ καλύτερα ὡς ἐπιχείρημα γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τῶν διαφορῶν τεχνολογιῶν.

Ἀκοιούθως μπορεῖ κάποιος νὰ προσθέσει καὶ τὸ ἐξῆς, ἴσως ἀπρόοπτο, ἐρώτημα: Μὲ τὸ νὰ ὑποχωροῦμε σὲ ἐπιθυμίες, ἢ προτιμήσεις τῶν διαφορῶν φυλῶν, μή-

πως ὑποκύπτουμε σὲ ρατσιστικὲς διακρίσεις καὶ ἀπαιτήσεις; Δεχόμαστε ἢ ὄχι ὅτι ἔχει ξεπεραστεῖ σήμερον ὁ ρατσισμός; Ἐξ ἄλλου δὲν εἶναι πολὺ ὑποτιμητικὸ νὰ νομίζουμε ὅτι οἱ μαῦροι ἢ οἱ κίτρινοι δὲν ἀνέχονται νὰ ἔχουν ἄλλο Θεὸ πού νὰ ἔχει διαφορετικὸ χρῶμα ἀπὸ αὐτοὺς; Πῶς ἐμεῖς π.χ. οἱ Ἕλληνας δεχόμαστε τὸν Ἰησοῦ καὶ ἄς κατάγεται ἀπὸ τὸ ἐβραϊκὸ ἔθνος; Εἴμαστε πιὸ ἀνοικτόμυαλοι ἢ πιὸ μεγαλόκαρδοι; Ἡ πῶς οἱ Ἀμερικάνοι δεχονται νὰ ἔχουν ὡς Πρόεδρο ἓνα Ἀφρικανό; Εἶναι ἀνώτεροι πνευματικῶς καὶ πιὸ ἐκπολιτισμένοι ἢ ἐξεληγμένοι; Ἐπίσης θά πρέπει νὰ διερωτηθοῦμε καὶ ὡς ἐξῆς: Ἐμεῖς οἱ ἀνήκοντες στὴ λευκὴ φυλὴ θά μπορούσαμε ποτέ ἓνα μαῦρο ἅγιο νὰ τὸν παρουσιάσουμε ὡς λευκό; Αὐτὰ, λοιπόν, ἀπὸ ἱστορικὴ, φυσικὴ καὶ λογικὴ ἄποψη. Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω καὶ ἀπὸ τὴ νομικὴ, ἄς ποῦμε, ἄποψη, μήπως πρέπει νὰ προσέξουμε καὶ τὸ ἐξῆς: Ἄν ἐμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι λευκοὶ ἱεραπόστολοι παρουσιάζουμε τὸν Χριστὸ ὡς μαῦρο, ἢ ἐρυθρό, μήπως θεωρηθεῖ ὅτι τὸ πράττουμε γιὰ προσηλυτιστικούς σκοποὺς, ὅτι παραχαράτουμε τὴν ἱστορία ἀπὸ δόλο;

Πλὴν ὅμως οἱ ἐρυθρόδερμοι, οἱ κίτρινοι, οἱ μαῦροι ἁγιογράφοι καὶ οἱ ἀπλοὶ πιστοὶ νομίζουμε ὅτι μποροῦν νὰ παρουσιάσουν τὸ Χριστὸ μὲ τὸ δικὸν χρῶμα, θέλοντας νὰ ἐκφράσουν ἔτσι τὴν ἀγάπην τους πρὸς Αὐτόν, ὅτι εἶναι οἰκεῖος τους, ὅτι εἶναι δικός τους. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἰσχύει πολὺ περισσότερο στὴν περίπτωσιν πού ἡ σχετικὴ ἐξεικόνιση δὲν θά εἶναι μία ἀπλὴ συναισθηματικὴ σύνδεση ἢ σύνθεση τοῦ ζωγράφου, ἀλλὰ θά εἶναι ἢ θά βοηθεῖ τὸ δημιουργὸ του ἢ τὸ θεατὴ του σὲ μιὰ πνευματικὴ μίμηση καὶ ἀνάταση. Ἡ, ἀντιθέτως, αὐτὴ ἡ ἀπεικόνιση δὲν θά ἐμποδίζει τοὺς ἀτενίζοντες τὴν εἰκόνα νὰ ἀναχθοῦν στὸ πρωτότυπο, ἀφοῦ θά μποροῦν νὰ μὴν ἐπηρεάζονται δυσμενῶς ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ χαρακτηριστικά τῆς μορφῆς στὴν εἰκόνα.

Γενικῶς δὲν πρέπει τὰ ἐξωτερικὰ χαρακτηριστικά μιᾶς μορφῆς, ἐνὸς προσώπου καὶ ἡ ἀπεικόνισή τους νὰ γίνεται ἐμπόδιο καὶ ἀνασταθμικὸς παράγοντας στὸν κάθε λαὸ καὶ στὸν κάθε πιστὸ «νὰ μορφωθεῖ εἰς Χριστόν» (πρβλ. Γαλ. 4,19) καὶ νὰ καταρτισθεῖ «εἰς ἄνδρα τέλειον εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 4,13). Ἔτσι θά ἐκπληρώνεται καὶ τὸ «οὐκ ἔνι (= ἔνεστι) Ἰουδαῖος οὐδέ Ἕλληνας, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδέ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ» (Γαλ. 3,28).

Ἐξ ἄλλου ἡ «εἰκόνα», ἡ ἀγιογραφία, δὲν παριστᾷ καὶ παρουσιάζει μόνον τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν τοῦ πρωτοτύπου, τοῦ εἰκονιζομένου προσώπου, ἀλλὰ συνιστᾷ καὶ ἀποκαλύπτει καὶ τὴν ἐσώτερην πνευματικὴν δομὴν του. Πρβλ. τὸ περιεχόμενον τοῦ «κατ' εἰκόνα» Θεοῦ στὴ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου πού δὲν εἶναι ἡ ἐξωτερικὴ ὄψη. Γι'

αὐτὸ ἔχουμε καὶ παίζουν τὸ ρόλον τους καὶ οἱ διάφορες τεχνολογίες στὶς ἀγιογραφίες. Γι' αὐτὸ χρησιμοποιοῦνται καὶ τὰ διάφορα παραπλήσια στοιχεῖα (ἡ θέση καὶ ἡ στάση τῶν προσώπων) ἢ τὸ ὄλο πλῆσιον καὶ ὁ διάκοσμος (σὲ ἓνα ἱερὸ κῶρον, ὅπως ὁ Ναός), τὰ ὅποια βοηθοῦν τὸ χριστιανὸν στὸ νὰ ἀναχθεῖ στὴν ἐννοια καὶ στὴν τιμὴν τοῦ εἰκονιζομένου προσώπου ἢ γεγονότος.

Προτοῦ ὅμως ὀλοκληρώσουμε τὴν ἀπάντησιν, θά μεταφέρουμε ὀρισμένες χαρακτηριστικὲς προτάσεις τοῦ πβ' (82ου) καν. τῆς Πενθέκτης Οἰκουμ. Συνόδου, οἱ ὅποιες εἶναι σχετικὲς μὲ τὸ θέμα μας καὶ μπορεῖ νὰ δώσουν ἀφορμὴν στοὺς ἀναγνώστες μας καὶ γιὰ ἄλλες σκέψεις, οἱ ὅποιες σημειωθῆτω θά ἦταν εὐπρόσδεκτες. Αὐτὲς οἱ προτάσεις διατυπώθηκαν ἀπὸ τὴν Πενθέκτην μὲ ἀφορμὴν τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰκονιζόταν ὡς ἄμνος. Μεταξύ, λοιπόν, ἄλλων ὁ κανὼνας αὐτὸς ὀρίζει: «Τοὺς οὖν παλαιούς τύπους, καὶ τὰς σκιάς, ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολά τε καὶ προχαράγματα, τῆ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένους κατασπαζόμενοι, τὴν χάριν προτιμῶμεν, καὶ τὴν ἀλήθειαν». Γι' αὐτὸ «τὸν τοῦ αἵροντος τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου ἄμνου, Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, κατὰ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτήρα καὶ ἐν ταῖς εἰκόσιν ἀπὸ τοῦ νῦν, ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ ἄμνου, ἀναστηλοῦσθαι ὀρίζομεν... πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας» (Γ. Ράλλη - Μ. Ποτλῆ, *Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων*, τόμ. Β', σελ. 493 ἢ «Πηδάλιον», σελ. 292).

Βεβαίως θά μπορούσε κάποιος νὰ παρατηρήσει ὅτι ὁ κανὼνας ὀρίζει ὅτι πρέπει νὰ εἰκονίζεται ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς «κατὰ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτήρα», χωρὶς νὰ ὑπεισέρχεται σὲ λεπτομέρειες χρώματος, φυλῆς κ.τ.τ. ὁπότε ἔχουμε κάποια σχετικὴ ἐλευθερία στὴν ἀγιογράφησιν Του. Ὅμως ἴσως ὅτι «προτιμῶμεν τὴν ἀλήθειαν» ἀντὶ γιὰ τὰ σύμβολα πρὸς ὑπόμνησιν καὶ ἀνάμνησιν τῆς ἀληθινῆς «ἐν σαρκὶ» ἐπίγειας ζωῆς Του, τῆς σὲ ἀνθρώπινο σῶμα πολιτείας Του.

Τελικὸ συμπέρασμα: Προτιμότερον εἶναι, ὅταν θά στέλλομε ὡς ὀρθόδοξοι καὶ ὡς ἑλληνικὸ Γραφεῖο ἐξωτερικῆς ἱεραποστολῆς τὴν ἀπεικόνισιν τῆς Γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ ἢ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κάπου, τότε θά πρέπει νὰ ἐξεικονίζουμε τὰ πρόσωπα ὅπως εἶχαν τ.ἔ. στὴ δικὴν τους φυλὴν. Διαφορετικὰ, θά πρέπει νὰ σημειώνομε σαφῶς ὅτι ἔτσι, μὲ αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικά καὶ τὰ χρώματα, τὰ παρουσιάζουν οἱ ζωγράφοι - ἀγιογράφοι αὐτῆς ἢ ἐκείνης τῆς φυλῆς. Αὐτὸ, βεβαίως, συνεπάγεται ὅτι δὲν θά ἀπαγορεύομε στοὺς διάφορους λαοὺς τίς διαφορετικὲς (μὴ προσβλητικὲς ἢ ὑβριστικὲς) φυλετικὲς προτιμήσεις ἢ ἀποκλίσεις.

Παν. Ἰω. Μπούμης

Οικονομική συμβολή του Γραφείου Έξωτερικῆς Ίεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας κατά τό α΄ τρίμηνο τουῦ ἔτους 2009

Ἀπό τό Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ίεραποστολῆς ἐστάλησαν, κατά τό τρίμηνο Ἰανουαρίου - Μαρτίου 2009, στίς ἱεραποστολικές χώρες, τά κάτωθι:

Κένυα:

• Μισθοί 143 ἰθαγενῶν κληρικῶν	38.610
• Συντάξεις 18 κληρικῶν	4.860
• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	1.000
	44.470 €

Μουάνζα:

• Μισθοί 32 ἰθαγενῶν κληρικῶν	8.640
• Ἐπίδομα ἱεραποστολικῶς ἐργαζομένου	1.200
• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	450
	10.290 €

Ουγκάντα:

• Μισθοί 48 ἰθαγενῶν κληρικῶν	12.960
• Συντάξεις 9 κληρικῶν	2.430
• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	100
	15.490 €

Κογκό:

• Μισθοί 34 ἰθαγενῶν κληρικῶν	9.180
• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	500
	9.680 €

Μπραζαβίλ:

• Μισθοί 9 ἰθαγενῶν κληρικῶν	2.430
• Ἐπίδομα ἱεραποστολικῶς ἐργαζομένου	600
	3.030 €

Μπουρούντι:

• Μισθοί 1 ἰθαγενοῦς κληρικοῦ	270
• Ἐπίδομα ἱεραποστολικῶς ἐργαζομένου	600
	870 €

Καμερούν:

• Μισθοί 22 ἰθαγενῶν κληρικῶν	5.940
• Συντάξεις 4 κληρικῶν	1.080
• Ἐπίδομα ἱεραποστολικῶς ἐργαζομένου	600
• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	155
	7.775 €

Τσάντ:

• Μισθοί 2 ἰθαγενῶν κληρικῶν	540 €
------------------------------	--------------

Γκάνα:

• Μισθοί 21 ἰθαγενῶν κληρικῶν	5.670
• Συντάξεις 5 κληρικῶν	1.350
• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	870
	7.890 €

Ἄκτῆ Ἐλεφαντοστοῦ:

• Μισθός 1 ἰθαγενοῦς κληρικοῦ	270 €
-------------------------------	--------------

Νιγηρία:

• Μισθοί 21 ἰθαγενῶν κληρικῶν	5.490
• Συντάξεις 5 κληρικῶν	1.350
• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	23.190
	30.030 €

Σιέρρα Λεόνε:

• Μισθός 1 ἰθαγενοῦς κληρικοῦ	270
• Ἐπίδομα ἱεραποστολικῶς ἐργαζομένου	1.200
• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	2.000
	3.470 €

Μπενίν:

• Μισθοί 5 ἰθαγενῶν κληρικῶν	1.350
• Συντάξεις 2 κληρικῶν	540
	1.890 €

Μαδαγασκάρη:

• Μισθοί 21 ἰθαγενῶν κληρικῶν	5.670
• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	21.070
• Ἐπίδομα ἱεραποστολικῶς ἐργαζομένου	600
	27.340 €

Ζιμπάμπουε:

• Μισθοί 3 ἰθαγενῶν κληρικῶν	810
• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	612
	1.422 €

Μαλάουι:

• Μισθός 1 ἰθαγενοῦς ἱερέως	270 €
-----------------------------	--------------

Κοθουέζι:

• Μισθοί 46 ἰθαγενῶν κληρικῶν	12.420
• Συντάξεις 3 κληρικῶν	810
• Ἐπίδομα ἱεραποστολικῶς ἐργαζομένου	1.800
	15.030 €

Ζάμπια:

• Μισθοί 2 ἰθαγενῶν κληρικῶν	540
• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	115

• Ἀγορά ἐκκλησιαστικῶν εἰδῶν	300
	955 €

Κορέα:

• Μισθοί 8 ἰθαγενῶν κληρικῶν	2.160
• Ἐπίδομα ἱεραποστολικῶς ἐργαζομένου	600
• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	50
	2.810 €

Ἰνδία:

• Μισθοί 11 ἰθαγενῶν κληρικῶν	2.970
• Ἐπίδομα ἱεραποστολικῶς ἐργαζομένου	600
• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	190
	3.760 €

Ἰνδονησία:

• Μισθοί 9 ἰθαγενῶν κληρικῶν	2.430
• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	300
	2.730 €

Φιλιππίνες:

• Μισθοί 8 ἰθαγενῶν κληρικῶν	2.160 €
------------------------------	----------------

Ταϊβάν:

• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	200 €
---------------------------------------	--------------

Χόνγκ Κόνγκ:

• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	550 €
---------------------------------------	--------------

Βάπτισμα στήν Κένυα.

Σπορά σέ βράχους;

Καί ὅμως! Αὐτή ἦταν ἡ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, τόν Νοέμβριο τοῦ 2007! Νά ἐπεκτείνει τήν ἱεραποστολική τῆς σπορά στό παρθένο, ἄν καί γεμάτο βράχους, ἔδαφος τῆς μεγαλύτερης πόλης τῆς Δυτικῆς Τανζανίας καί τῆς εὐρύτερης περιοχῆς στήν ὁποία αὐτή ἀνήκει. Ἀναφερόμαστε στήν ἀπόφαση γιά ἀνάδειξη τῆς πρῶν Ἐπισκοπῆς Μπουκόμπα σέ Μητρόπολη πλείον Μουάνζας.

Βράχοι πού ξεπροβάλλουν μέσα ἀπό τή λίμνη, βράχοι στή στεριά σπαρμένοι στούς μικροῦς λόφους, μέσα στήν πόλη καί τά περίχωρά τῆς. Καί πάνω στούς βράχους ἢ δίπλα σ' αὐτούς, σάν αἰωρούμενα κι αὐτά, μικρά σπιτάκια πού φιλοξενοῦν ἀμέτρητους ἀνθρώπους, πού κανεῖς δέν μπορεῖ νά καταλάβει μέσα ἀπό ποιά μονοπατάκια κατορθώνουν νά ἀπομακρυνθοῦν ἀπό τά σπιτία τους καί νά ἐπιστρέψουν σ' αὐτά. Ἡ βλάστηση πλούσια χαρίζει στήν προηγούμενη εικόνα περισσή ὁμορφιά.

Σ' αὐτήν τήν πόλη, μέ τό ἐνάμισιο ἑκατομμύριο πληθυσμό, ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι σχεδόν ἕως παντελῶς ἄγνωστη. Ἀντίθετα, οἱ ἑτερόδοξοι ἢ αἰρετικοί εἶναι ἐδραιωμένοι πολὺ καλῶς, διαθέτουν ἐπιβλητική κτιριακή ὑποδομή σέ καίρια σημεῖα τῆς πόλης, μακροχρόνια δραστηριοποίηση καί πολλοῦς πιστοῦς. Ἡ κατηχητική τους προσπάθεια εἶναι ὁργανωμένη ἀλλά καί ἡ κοινωνική τους παρουσία ἔντονη, μέ ἰδρύματα καί σχολεῖα.

Πρόκειται γιά τήν παραλίμνια πόλη Μουάνζα, τήν ἀποκαλούμενη «the rock city» (πόλη τῶν βράχων), ἐξαιτίας τῶν ἐκπληκτικῶν βράχων πού πραγματικά τήν κοσμοῦν, τή διανθίζουν ἀλλά καί τήν ἀναδεικνύουν σέ παγκόσμιο, ἴσως, φαινόμενο. Δέν θά ἦταν ὑπερβολική ἡ μετονομασία τῆς ὡς «the city of the rock mystery» καθώς, ἀληθινά, οἱ βράχοι τῆς καί ἡ θέα τους προκαλοῦν τήν αἴσθηση καί τή γοητεία τοῦ μυστηρίου. Ὁ λόγος τοῦ Μεγάλου Βασιλείου πῶς ἡ φυσική δημιουργία λειτουργεῖ μυσταγωγικά καί ἀποτελεῖ «θεογνωσίας παιδευτήριον» βρῖσκει καί ἐδῶ τήν ἐπαλήθευσή του.

Βράχοι φυτευμένοι κυριολεκτικά στά πιό ἀπίθανα μέρη. Βράχοι τεράστιοι, σέ σχήματα καταπληκτικά, πού, μέ βεβαιότητα κανεῖς θάλλεγε, πῶς κάποιος τοῦς ἔχει τεμαχίσει μέ ἓνα τεράστιο μαχαίρι. Βράχοι μικροσκοπικοί, πού ἀδιαμαρτύρητα φιλοξενοῦν καί ἰσοροποῦν στήν πλάτη τους ἓναν ἄλλο πέτρινο ὄγκο, πολλοπλάσιο σέ μέγεθος ἀπό τό δικό τους. Βράχοι σχεδόν αἰωρούμενοι πάνω σέ ἄλλους, ἀλλά καί ἀσάλευτοι σάν καρφωμένοι. Ἄλλοι ἐφαπτόμενοι μεταξύ τους, σάν ταιριαστά κομμάτια ἐνός πάζλ, συνθέτουν ἓνα ἁρμονικό σύνολο.

Καί ἐδῶ, λοιπόν, ἡ καρδιά τῆς μίας, ἁγίας, καθολικῆς καί ἀδιαίρετης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ τώρα πιά κτυπάει. Μιά καινούργια φανέρωσή τῆς, ἓνα νέο φυτώριό τῆς βρῖσκεται στά σπάργανα. Ἡ τοπική Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀριθμεῖ μόλις 12 ἀνθρώπους ὡς

ποιμνιό τῆς. Εἶναι μόνιμοι ἀλλά καί προσωρινοί κάτοικοι τῆς πόλης, βαπτισμένοι πού προέρχονται ἀπό ἄλλες περιοχές τῆς Δυτικῆς Τανζανίας, ὅπου ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀριθμεῖ παρουσία ἀρκετῶν χρόνων, μέσα ἀπό τίς ἱεραποστολικές προσπάθειες μεμονωμένων Ὁρθοδόξων Ἀφρικανῶν ἢ Ἑλλήνων, ἀλλά καί τίς πιό ὁργανωμένες καί συστηματικές προσπάθειες τοῦ ἀπό 12ετίας ἀδιάκοπα ἐργαζομένου, στήν εὐρύτερη περιοχή, νῦν Μητροπολίτη Μουάνζας κ. Ἱερωνύμου.

ἓνα χώρος μιάς μικρῆς κατοικίας ἀποτελεῖ τόν εὐκτήριο οἶκο αὐτῆς τῆς ἀναπτυσσόμενης κοινότητας. Ἐκεῖ συνάζονται οἱ λίγοι αὐτοί ἀνθρώποι γιά νά λατρεύσουν τόν Τριαδικό Θεό καί νά ἐνωθοῦν μαζί Του, καθώς ναός δέν ὑπάρχει. Ἐκεῖ τελιοῦνται οἱ ἀκολουθίες καί τό Μυστήριον τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας ὡσάκις ὁ Ἐπίσκοπος ἐπισκέπτεται τήν πόλη, καθώς ἱερέας δέν βρῖσκεται κοντά. Ἡ ποιμαντική δικαιοδοσία τῆς Μητροπόλεως Μουάνζας εἶναι γεωγραφικά τεράστια, οἱ κληρικοί λίγοστοί καί ὑποχρεωμένοι νά ὑπηρετοῦν πολλῆς κοινότητες ὁ καθένας τους, σκορπισμένες σέ μεγάλες ἀποστάσεις μεταξύ τους.

Ὁ ἀγρός τῆς Δυτικῆς Τανζανίας καί εἰδικώτερα τῆς πόλης τῆς Μουάνζας ἔχει πολλῆς δυνατότητες καί διψάει γιά ἱεραποστολική σπορά. Ἐκεῖ πού ἡ ἐξαθλίωση καί ἡ δυστυχία εἶναι ψηλαφητές σχεδόν παντοῦ, ἐκεῖ πού ἡ καθημερινότητα τῶν ἀνθρώπων εἶναι διαρκῆς ἀναμέτρηση μέ τό θάνατο κάθε μορφῆς, οἱ ἀνθρώπινες καρδιές γίνονται πιό ἀνοικτές στήν Ἀλήθεια, μέσα στά ἀδιέξοδά τους ὑπομονετικά προσδοκοῦν τήν λύτρωσή τους, χωρίς νά μποροῦν νά φανταστοῦν πού αὐτή βρῖσκεται.

Ὅπως ἔχει γραφεῖ, «κάθε λογική ψυχή εἶναι ὀρεκτική τοῦ τελικοῦ τῆς σκοποῦ, δηλαδή τῆς μακαριότητος πού ταυτίζεται μέ τή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν» (ὁσ. Θεόδ. Ἐδέσσος). Καί οἱ ψυχές πού παροικοῦν στή Δυτική Τανζανία, ὀρέγονται τόν τελικό τους σκοπό, τόν Οὐρανό.

Ποθοῦν νά γνωρίσουν ποιός τοῦς ἐπλάσε καί γιατί, ἀναζητοῦν τό ἀγαπητικό Του βλέμμα καί τήν ἐξοικείωση μαζί Του. Ὑποψιάζονται πῶς πρόκειται γιά μεγάλο, ἀλλά δέν μποροῦν νά τό ψηλαφίσουν. Διψοῦν νά ἐλευθερωθοῦν ἀπό κάθε σκλαβιά, ἀλλά δέν μποροῦν νά ξέρουν ποιός θά τοῦς πάρει τό βάρος. Στόν πυρήνα τῆς ὑπαρξῆς τους γνωρίζουν ὅτι ὑπάρχει τό Πρόσωπό Του, ἀλλά ἀδυνατοῦν νά τό ἀναγνωρίσουν, ὡς τό ἀρχέτυπο τῆς εἰκόνας τοῦ δικοῦ τους προσώπου. Θέλουν νά μυσταγωγηθοῦν στό Μυστήριον τῆς ὑπαρξῆς καί τῆς ζωῆς Του, ἀλλά πῶς; Χρειάζονται βοήθεια, χειραγώγηση, εὐκαιρίες, ἀγάπη.

Ἄν εἶχαν συναντηθεῖ μέ τή δωρεά τῆς Χάριτός Του, θά τήν εἶχαν ἀποδεχθεῖ πολύ πιό ὀλοκάρδια καί ἀγαπητικά ἀπ' ὅσο ἐμεῖς. Καί θά βίωναν τήν ἐν Χριστῷ νέα ζωή τους πολὺ πιό λιτά καί αὐθεντικά, καί λιγώτερο ὠφελιμιστικά καί πληθωρικά ἀπό ἐμᾶς.

Ἡ πόλη τῆς Μουάνζας περιμένει καρτερικά ἐκείνους πού θά σπείρουν τόν καλὸ σπόρο στό, ἄν καί γεμάτο βράχους, πρόσφορο καί γόνιμο ἔδαφος τῆς. Ἴσως ἐδῶ ἡ σπορά ἀποδώσει πιό ζηλευτούς καρπούς.

9 Ἀπριλίου 2009

Περηνγής

Ίεραποστολή της καρδιάς μας... (β' μέρος)

Τήν Κυριακή της Ὁρθοδοξίας, 8 Μαρτίου τρ.ἔ., σέ μιά ἔκτακτη δίωρη ἐκπομπή, ὁ ραδιοφωνικός Σταθμός της Ἐκκλησίας της Ἑλλάδος, μέ τή φροντίδα τοῦ Διευθυντῆ κ. Ἀλέξανδρου Κασιάρα, μετέδωσε μία συζήτηση σχετικά μέ τήν ἑξωτερική Ίεραποστολή. Τή συζήτηση συντόνισε ὁ κ. Ἀλέξανδρος Καρυώτογλου, Θεολόγος καί ἔλαβαν μέρος ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Νιγηρίας κ. Ἀλέξανδρος, ὁ Αἰδεσιμ. Πρωτοπρ. π. Κωνσταντῖνος Στρατηγόπουλος καί ὁ κ. Θανάσης Ν. Παπαθανασίου, Θεολόγος.

Δημοσιεύουμε τά ὅσα ρέχθηκαν, ἐπειδή πιστεύουμε ὅτι θά ἤθελαν νά τά γνωρίσουν οἱ ἀναγνώστες τοῦ περιοδικοῦ πού δέν παρακολούθησαν ἐκείνη τήν ἐκπομπή.

Τόν κόπο τῆς ἀπομαγνητοφώνησης τῆς ἐκπομπῆς κατέβαλε ἡ συνεργάτης τοῦ Γραφείου Ἐξωτερικῆς Ίεραποστολῆς Διακόνισσα Μαρία Σπυροπούλου.

Α.Κ.: Καί πάλι νά θυμήσουμε στούς ἀγαπητούς ἀκροατές, ὅτι ἀκούνε μιά ἐκπομπή ἀφιερωμένη στήν Ίεραποστολή, μέ ἀφορμή τήν ἐβδομάδα Ἐξωτερικῆς Ίεραποστολῆς. Συνομιλητές εἶναι ὁ Σεβασμ. Νιγηρίας κ. Ἀλέξανδρος, ὁ π. Κωνσταντῖνος Στρατηγόπουλος, ὁ κ. Θανάσης Παπαθανασίου, θεολόγος καί ἐγώ συντονίζω, ὁ Ἀλέξανδρος Καρυώτογλου. Μιλήσαμε γιά πάρα πολλὰ πράγματα, εἶπαμε γιά τήν ψυχολογία τοῦ Ίεραποστολῆ, μέ ἀφορμή τίς ἐπισκέψεις σου, Θανάση, ἀλλά καί τήν ἐμπειρία τοῦ Σεβασμιωτάτου. ἤθελα νάρθω λίγο στόν δέκτη τῆς Ίεραποστολῆς, σ' αὐτόν τόν ἄνθρωπο τόν ἀπλό, τόν ἀγράμματο, τόν φτωχό, μέ τά χίλια δυό προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει καί πού ἔρχεται τώρα ἕνας ἀπ' ἐξω νά τοῦ πεί νέντε πράγματα γιά τὸ Χριστό, γιά πράγματα πού δέν τάχε ξανακούσει, ἢ τάχε ἀκούσει ἀπό ἄλλες Ἐκκλησίες καί συνήθως μιά τέτοια πρακτική ὑπάρχει. Δηλαδή, ἐρχόμαστε περισσότερο σέ πρῶν ἐυαγγελικούς, ρωμαιοκαθολικούς νά μιλήσουμε καί λιγότερο, δέν ξέρω ἂν συμβαίνει αὐτό, στούς ἄνθρώπους, πού κατά φύση λατρεύουν, ἔχουν μιά θρησκεία. Τί γίνεται; Ποιά εἶναι ἡ ψυχολογία αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων; Πῶς δέχονται ἢ πῶς δέν δέχονται; Πῶς ἀντιδρῶν;

Θ.Π.: Φαντάζομαι, ὑπάρχει τρομερή ποικιλία σ' αὐτό...

Α.Κ.: Σίγουρα.

Θ.Π.: ...ἔτσι ὅπως διαπιστώνουμε στήν καθημερινότητά μας ἐδῶ. Ἀλλά νάι, ἴσως εἶναι συνάρτηση τοῦ τί ἐμφανίζεται νά προσφέρεται, περίπου. Ξέρετε, εἶναι πολλὰ πράγματα μαζί. Δηλαδή, εἶναι καί τὸ ἂν στίς μέρες μας, μιλήσαμε ἄς ποῦμε γιά τοὺς διαφορετικούς πολιτισμούς, καί εἶπαμε τήν ἀνάγκη πού ὑπάρχει γιά σάρκωση στόν κάθε πολιτισμό. Ὑπάρχει καί κάτι ἄλλο, ὅμως, μαζί μ' αὐτό. Εἶναι τὸ ἐρώτημα πόσο ἀντέχουν αὐτοὶ οἱ πολιτισμοί. Μήπως περνᾶμε, δηλαδή, σέ φάσεις ὅπου ἡ ἰδιαιτερότητα τῶν πολιτισμῶν βρίσκεται σέ ἐκλειψη, σέ ὑποχώρηση.

Α.Κ.: Εἶναι, ὅμως, ἔτσι;

Θ.Π.: Δέν εἶναι σίγουρο. Ἀλλά ταυτόχρονα βλέπουμε καί τήν ἀστικοποίηση καί μέσα στήν Ἀφρική, σέ περιοχές, σέ πόλεις κ.λπ. ἢ ξέρω γῶ, ἡ ἐπέκταση τῆς τεχνολογίας ἢ τοῦ διαδικτύου εἶναι παγκόσμια, διαμορφώνει νέες πραγματικότητες. Γιατί τὸ λέω αὐτό; Ἴσως δέν εἶναι μόνο ὅτι ἀπευθυνόμαστε σέ συγκεκριμένες, δεδομένες ταυτότητες, ἄς τὸ ποῦμε, τόν ἄνθρωπο, γιά παράδειγμα, ὁ ὁποῖος θρησκεύει μέ τόν γνηθὴ τρόπο, πού δέν εἶναι οὔτε χριστιανός, οὔτε κάτι ἀπὸ τὰ ἄλλα μεγάλα θρησκευματα. Δέν εἶναι μόνο αὐτό, εἶναι καί ὅτι ρευστοποιοῦνται μερικές φορές οἱ ταυτότητες καί ἐξαπλώνονται, μιά καινούρια μορφή, ἄς τὸ ποῦμε, ἑνός παγκόσμιου πολιτισμοῦ, πού τείνει μερικές φορές νά μὴ βάζει καθόλου τὸ ἐρώτημα, γιά τὸ νόημα τῆς ζωῆς.

Α.Κ.: Δηλαδή, ἀποπροσανατολισμός.

Θ.Π.: Εἶναι ἀποπροσανατολισμός. Ἄν σκεφθεῖ κανένας τίς περιοχές τοῦ δυτικοῦ κόσμου, σέ ἀρκετές περιοχές συναντάει κανεῖς μιά ἑξαρση διαφόρων θρησκευτικῶν μορφωμάτων ἢ κατασκευῆς θρησκευτικῶν μορφωμάτων, ταυτοχρόνως μέ αὐτὸ τὸ ὀδυνηρὸ πρᾶγμα, πού εἶναι ἡ ἔλλειψη τοῦ ἐρωτήματος γιά τὸ νόημα. Δηλαδή, προσπαθῶ ἐδῶ πέρα νά περιγράψω μιά γκάμα διαφορετικῶν καταστάσεων, τί μπορεῖ νά περιμένει ἢ νά μὴν περιμένει κανεῖς καί κυρίως νά μὴν μείνουμε μόνο στό ὅτι ὑπάρχουν οὐσιαστικά, ἄς τὸ ποῦμε, κατανοούμενες, σάν κάτι μασίφ καί σταθερό, ταυτότητες, στίς ὁποῖες ἐμεῖς ἀπευθύνουμε μιά πρόσκληση, ὥστε νά τήν ἀποδεχθοῦν ἢ ὄχι. Ὑπάρχει καί μιά ρευστότητα, δηλαδή, πού διαμορφώνει καί νέες πραγματικότητες. Αὐτὸ τὸ λέω ὑπογραμμίζοντας τὴ δυναμικὴ πού ἔχει τὸ ἐκκλησιαστικὸ γεγονός. Γιατί ἂν προσέξουμε τήν ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Ἐκκλησία δέν ἀντάμωνε μόνο μέ αὐτὸ πού εἶπα προηγουμένως, μέ κλειστές, μέ ἔτοιμες ταυτότητες, δέν μπολιαζόταν ἀπλῶς σέ πολιτισμούς, ἀλλὰ ταυτόχρονα δημιουργοῦσε καί πολιτισμό. Νομίζω πῶς δέν θά πέφταμε ἔξω ἂν λέγαμε, ὄχι ἀπλῶς ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔχει πολιτισμό, μερικές φορές δηλαδή, ὅ,τι ὑπάρχει σταθερὸ μέσα στήν Ἐκκλησία, τὸ θεωροῦμε ὡς τόν πολιτισμὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐναντι ἄλλων πολιτισμῶν. Ἐγὼ θά ἔλεγα, ἡ φοβερὴ δύναμη τῆς Ἐκκλησίας ἔχει νά κάνει μέ τὸ μεδούλι της, εἶναι τὸ ὅτι συμβάλλει στή δημιουργία. Εἶναι δημιουργικός κι ὄχι μόνο, πῶς νά τὸ ποῦμε, ἀνταμωτικός ὁ ρόλος της. Ὑπάρχουν κοινωνίες ὅπου ιδεῶδες εἶναι ἡ ἰσχύς, γιά παράδειγμα. Ἡ πού ἀντιμετωπίζουν τόν διαφορετικὸ ὡς ὑπᾶνθρωπο. Ἀνθρωπολόγοι εἶχαν διαπιστώσει ὅτι ὑπάρχουν φυλές, οἱ ὁποῖες αὐτοπροσδιορίζονται μέ λέξη, πού σημαίνει «ἄνθρωπος» καί ὁποῖος εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴ φυλὴ, περίπου θεωρεῖται ὄχι πλήρης ἄνθρωπος κι ἐχθρὸς σέ κάθε περίπτωση. Ἡ Ἐκ-

κλησία δέν μπορεῖ νά προσλάβει μιά τέτοια κατάσταση, ἔχει νά κρίνει κι ἔχει νά συνθέσει μιά ἄλλη, θεμελιωμένη πάνω στήν ...

Α.Κ.: Τώρα ἐβαλῆς ἕνα μεγάλο τοῖχο.

Θ.Π.: Γιατί αὐτό;

Α.Κ.: Δηλαδή, ἐγὼ τουλάχιστον σκέφτηκα, ὅταν ἄκουσα αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καί μάλιστα πῆγε ὁ νοῦς μου καί στό internet, ὅπου ἂν χτυπήσεις καί ζητήσεις «african religions», ἔχει μιά τέτοια ἀναβίωση τῶν ἀφρικανικῶν στό σήμερα καί μέ σημερινὰ δεδομένα καί τρόπους, ὅπου καλοῦνται ἄνθρωποι, τουλάχιστον ἀπὸ τὴ Δύση, ὄχι μόνον ἀπ' τὴν Ἀφρική, νά ξαναζήσουν τὴν παράδοση τῶν ἀφρικανικῶν θρησκευμάτων.

Θ.Π.: Ἀλήθεια εἶναι ὅλα αὐτά.

Α.Κ.: Εἶναι πραγματικὰ ἕνας τοῖχος, ἕνα σκληρὸ ἀπέναντι. Δέν ξέρω ἂν τὸ νιώσατε ἐσεῖς, σεβαστὲ Ἐπίσκοπε, αὐτὸ τὸ σφίξιμο κι αὐτόν τόν τοῖχο, πού ἔχουμε νά ἀντιμετωπίσουμε ὡς ὀρθόδοξοι μέ τὴν Ίεραποστολή. Ἡ τὸ νιώθετε κάτω, ὅταν εἶστε;

Σεβ.Ν.: Ἐγὼ θά ἤθελα νά προσθέσω...

Α.Κ.: Κι ἄλλον τοῖχο νά σηκώσετε;

Σεβ.Ν.: Ὁχι, ὄχι, ὄχι. Σ' αὐτὰ πού εἶπε ὁ Θανάσης, πολλὴ σωστὲς παρατηρήσεις, ἤθελα νά προσθέσω καί κάτι ἄλλο. Ἀπ' τὴν ἐμπειρία τὴ δική μου. Δέν μπορῶ νά γενικεύσω καί δέν μπορῶ νά μιλήσω γενικά, οὔτε νομιμοποιοῦμαι νά μιλήσω γιά τίς ἄλλες ἀφρικανικὲς χώρες, θά μιλήσω γιά τὴ δυτικὴ Ἀφρική, ἂν θέλετε, θά μιλήσω πιὸ συγκεκριμένα γιά τὴ Νιγηρία. Ἡ δουλειά, τὸ ἔργο, νά τὸ πῶ πιὸ σωστά, σαφῶς γίνεται ἀκόμα πιὸ δύσκολο καί γιά ἕναν ἀκόμα λόγο. Φαίνεται οἱ σημερινὲς κοινωνικὲς καί οικονομικὲς συνθήκες, τὸ γονάτισμα τοῦ μέσου ἀνθρώπου, τοῦ καθημερινοῦ ἀνθρώπου, τόν ἔχουν κάνει, αὐτὴ εἶναι ἡ ἐμπειρία ἡ δικιά μου, αὐτὸ βλέπω κάτω, νά γίνεται ἀποδέκτης τοῦ "prosperity gospel", τοῦ «εὐαγγελίου τῆς εὐημερίας». Καί βλέπω ὅτι, ὅσο περνάει ὁ καιρὸς, γίνεται ἀκόμη πιὸ δύσκολο καί θά γίνεται, τὸ πέρασμα τοῦ ὀρθόδοξου μηνύματος. Ἄν θέλετε, τὸ πέρασμα τοῦ σωστοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος, τῆς Ἀλήθειας. Πῶς μπορεῖς νά μιλήσεις μέσα σ' ἕναν καταγισμό, ἔ; καταγισμό καθημερινῶν μηνυμάτων, μιλάμε τώρα γιά τὴ Νιγηρία, πού εἶναι ἡ δεύτερη, σύμφωνα μέ πρόσφατη ἔρευνα, ἡ δεύτερη προτεσταντικὴ χώρα στόν κόσμο, μετά τὴν Ἀμερική. Πέρασε καί τὴ Γερμανία, τὴν πατρίδα τοῦ προτεσταντισμοῦ, καί κυρίως μέ μεγάλα κινήματα πεντηκοστιανῶν. «Στενὴ ὁδὸς καί τεθλιμμένη!» Ὁχι δικές μου ιδέες, οὔτε θεολογικὰ ἐπινοήματα δικὰ σας. Εἶναι ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ.

Α.Κ.: Μακριά.

Σεβ.Ν.: Μακριά! Δύσκολο, πάρα πολύ δύσκολο. Πάρα πολύ δύσκολο.

Α.Κ.: *Όμως νά σάς πώ: Καί στά χωριά υπάρχει αυτή ή αίσθηση του «εὐαγγελίου τῆς εὐημερίας»;*

Σεβ.Ν.: Ναι, ναι, ναι! Τό «εὐαγγέλιο τῆς εὐημερίας», βέβαια, πάρα πολύ. Πάρα πολύ. Ποιά χωριά; Ἀπό ποιά χωριά; Ἀκούστε με. Γιατί πολλοί ἔχουνε μία ἰδέα περί ιεραποστολῆς ἑξωτική καί ρομαντική.

Α.Κ.: *Γιά τίς καλύβες.*

Σεβ.Ν.: Καί στά περισσότερα, στά περισσότερα μέρη τῆς Ἀφρικῆς αὐτή τή στιγμή, υπάρχουν κινητά τηλέφωνα. Ἡ coca-cola ἔχει διεισδύσει. Κάποια τηλεόραση θά υπάρχει. Ἴσως νά μὴν ἔχουνε παντοῦ, ὅμως σέ λίγο μεγαλύτερα χωριά ἢ κωμοπόλεις καί internet καφέ υπάρχουν.

Α.Κ.: *Εἶναι μιά πραγματικότητα πιά.*

Σεβ.Ν.: Λοιπόν, ὅ,τι συμβαίνει στήν Ἀθήνα ἢ στό Λάγκος, ἄς ποῦμε, θά συμβαίνει καί σέ ὁποιαδήποτε ἄλλη μεγάλη ἀφρικανική πόλη. Ὁ κόσμος, μέσα ἀπό τά μέσα ἐπικοινωνίας καί μέ διάφορους τρόπους, κυρίως μέσα ἀπό τό διαδίκτυο κ.λπ. εἶναι ἐνήμερος. Τό μήνυμα, ἄν θέλετε, τῶν πεντηκοστιανῶν, τό μήνυμα τῶν προτεσταντῶν, τό μήνυμα ὄλων αὐτῶν τῶν ἑκφραστῶν τοῦ «εὐαγγελίου τῆς εὐημερίας» κ.λπ. φτάνει ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη. Κι ἔχω τήν αἴσθηση, δέν ξέρω ἄν συμφωνεῖ ὁ π. Κωνσταντῖνος καί οἱ ὑπόλοιποι, ἔχω τήν αἴσθηση ὅτι ἔχει νά κάνει μέ τίς φοβερὰ φρικτές κοινωνικές καί οικονομικές συνθήκες, πού βιώνουν οἱ ἄνθρωποι σ' αὐτόν τόν χώρο, ὅπως καί φαντάζομαι καί σ' ἄλλους χώρους καί στή λατινική Ἀμερική καί στήν Ἀσία. Καί θά συμφωνήσω ἐπίσης, γιά νά κλείσω τήν παρένθεσή μου καί ν' ἀφήσω χρόνο γι' ἄλλους, θά συμφωνήσω ἀπόλυτα μέ τή στροφή πρὸς τίς παραδοσιακές θρησκείες. Δέν ἀντιμετωπίζει φοβερό πρόβλημα αὐτή τή στιγμή ἡ ρωμαιοκαθολική Ἐκκλησία στή Βραζιλία, πού τό 30% τοῦ πληθυσμοῦ ἔχει μπεῖ σέ μιά καινούργια θρησκεία.

Α.Κ.: *Συγκρητισμός.*

Σεβ.Ν.: Συγκρητισμός. Πού παντρεύει τή ρωμαιοκαθολική θεολογία μέ τή θρησκεία τῶν Γιουρομπά, ἀπό τή Νιγηρία, μέ τή θρησκεία τῶν Γιουρομπά, πού φύγανε τό 1400, τό 1500, σκλάβοι κι ἐγκαταστάθηκαν κάτω; Κι εἶναι φοβερό νά βλῆπεις τώρα αὐτό πού σᾶς ἔλεγα νωρίτερα, στό σενέδριο τῆς ΟΥΝΕΣΚΟ γιά τίς θρησκευτικές συγκρούσεις στήν Ἀμπούτζα, στήν πρωτεύουσα τῆς Νιγηρίας καί νά βλέπετε τήν ἀντιπρόεδρο τοῦ τμήματος, Βραζιλιιάνα καθολική, νά φοράει καρφίτσες, λευκή αὐτή, ἡ ὁποία φόραγε καρφίτσες, οἱ ὁποῖες ἦταν σύμβολα τῶν Γιουρομπά. Αὐτή τήν παρένθεση κάνω.

Α.Κ.: *Μάγιστα.*

Θ.Π.: Ξέρετε, ὅμως, αὐτό εἶναι, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἑκφάνση, εἶναι ἓνα παγκόσμιο φαινόμενο. Εἶναι ἡ ἐπιστροφή στό τοπικό. Δηλαδή, μέσα σ' αὐτό τό χάος πούχει γίνει, μέσα στό, μετά τήν κληρονομιά τῶν παγκόσμιων πολέμων, στή σκιά τῆς τωρινῆς μονοκρατορίας καί αὐτοκρατορίας, πού υπάρχει στόν κόσμο, εἶναι...

Α.Κ.: *Ἡ κλασσική ἐννοια τοῦ φονταμενταλισμοῦ. Ἐπί τίς πηγές.*

Θ.Π.: Ναι, εἶναι ἡ ἐπιστροφή ὑποτίθεται, ἡ ἀναζήτηση μιᾶς γνησιότητας. Σοῦ λῆει: τί εἶναι γνήσιο; Ἡ πίστη τῶν πατέρων. Ἔχεις μιά ἐπιστροφή στό παρελθόν.

Σεβ.Ν.: Ἄντε, ἐσὺ τώρα, ἐμφανίσου μέ τό ἑλληνικό σημαϊάκι καί τή βυζαντινὴ μουσική αὐτὴν τὴν περίοδο.

Θ.Π.: Ναι, ἀλλὰ ἡ ἑκφάνση, ἡ ἑκφάνση ἀκριβῶς τοῦ ἑλληνικοῦ σημαϊάκι, εἶναι πάλι ἑκφάνση τοῦ τοπικοῦ. Δηλαδή, δέν καταλαβαίνουμε ὅτι ἡ ἀπάντηση σ' ὅλα αὐτά τά πράγματα, σ' ὅλη τὴν ἐπιστροφή αὐτὴ στὶς ρίζες, πού δίνει ἀναβίωση ἢ ψευδοαναβίωση κ.λπ., τῶν γηγενῶν ταυτοτήτων, τῶν γηγενῶν θρησκείων κ.λπ., ἡ ἀπάντηση εἶναι μόνον ἡ οἰκουμενικότητα τῆς Ἐκκλησίας. Μὲ τό νά κηρύτουμε ἄλλη μιά τοπικότητα πέφτουμε ἀκριβῶς στό ἴδιο πρᾶγμα. Αὐτὴ ἡ στιγμή δηλαδή, εἶναι ἡ στιγμή τῆς παγκοσμιοποίησης τοῦ κόσμου καί ταυτόχρονα τοῦ κατακερματισμοῦ τοῦ κόσμου. Εἶναι σύνθετο τό φαινόμενο δηλαδή τό σημερινό. Εἶναι καί ἡ δημιουργία νέων ταυτοτήτων καί ἡ ὑπαρξη τῶν παλαιῶν καί ἡ προσπάθεια, ἄς ποῦμε, ἐπιστροφῆς στὶς παλαιότερες.

Α.Κ.: Ὅποτε, σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση τώρα, πατέρα Κωνσταντῖνε, ἐσεῖς εἴσατε ἀπὸ πολλὰ χρόνια συνεργάτης καί ὑποστηρικτῆς τῆς ὑπόθεσης τῆς ιεραποστολῆς. Τί κάνει κανεὶς γιά νά βάλει σέ μιά λογικὴ σειρά τὴ σκέψη αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι θά ἐνδιαφέρονταν, θάθελαν ν' ἀκούσουν, νά συνεργασθοῦν, νά βοηθήσουν τὴν ιεραποστολή; Νά βοηθήσουν τὸν Ἐπίσκοπο ἐδῶ, τὸν Νιγηρίας. Τί θά κάνουν;

π.Κ.Σ.: Πρῶτα-πρῶτα, κατανοῶ τά δύσκολα γεγονότα, τὴν ἀγωνία, αὐτό πού εἶπατε σφίξιμο ἐσεῖς. Ἀλλ' ἐπειδὴ ζοῦμε ὅλοι κοντά στήν Ἐκκλησία, κατὰ τά μέτρα τῶν δικῶν μας δυνατοτήτων, παρ' ὅλο πού τά πράγματα εἶναι ἔτσι, πρέπει νά τά ξεπεράσω λίγο, μέ τίς ἐξῆς σκέψεις, σέ δύο ἐπίπεδα. Θά μιλήσω πρῶτον χωροταξικά καί μετὰ ποιοτικά. Τί ἐννοῶ χωροταξικά; Ἡ Ἐκκλησία μας πάντοτε βρέθηκε νά μεταφέρει τό μήνυμά της πρωτογενῶς στὶς μεγαλύτερες πόλεις. Ἱεροσόλυμα, Δαμασκός, Ἀντιόχεια, Ρώμη, Θεσσαλονίκη, Κόρινθος. Ἔτσι, ἄρα τά κέντρα ὅπου μιλήθηκαν οἱ πολιτισμοὶ κι ἔρχονται πολλὲς πληροφορίες, παρόλο πού δέν ἦταν σάν σήμερα, εἶναι πάντοτε γνωστά γιά τὴν Ἐκκλησία μας. Εἶναι αὐτὸς ὁ πρῶτος γεωγραφικός προσδιορισμός. Δέν φοβήθηκε ποτέ ἡ Ἐκκλησία μας τὰ κέντρα. Ὁ Χριστὸς ἔπαθε στὰ Ἱεροσόλυμα. Ἐξω τῆς πύ-

λης ἀλλὰ στὰ Ἱεροσόλυμα. Τό ἄλλο τό στοιχεῖο. Ἔτσι ἀξιοποιήσω τρία γεγονότα τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας μας, ιεραποστολικά διαχρονικά. Κάθεται ὁ Ἀπόστολος Παῦλος 1,5-2 χρόνια στήν Κόρινθο καί φτιάχνει σκηνές. Σκηνές! Εἶναι μιά παρουσία, μιά μαρτυρία. Ὁ ἅγιος Συμεὼν ὁ Στυλῆτης, ἀσκητῆς, πάνω σ' ἓνα στυλο ἦταν. Εἶχε τό στυλο του 6 χιλιόμετρα ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια, τὴ μεγαλοῦπολη. Δέν κατέβαινε κἄν νά κάνει ιεραποστολή. Ἦταν ἐκεῖ προσευχόμενος. Ἀπ' ὅ,τι λῆνε τὰ κείμενα, ὁ κόσμος πῆγαινε παρακαλώντας νά τὸν ἀκούσει. Ἔχουμε πολλὰ τέτοια ὑποδείγματα. Τό τελευταῖο, γιά νά μὴ σᾶς κουράσω, εἶναι πάρα πολύ ποικίλα τά παραδείγματα αὐτά καί πρέπει νά τά ἀξιοποιήσουμε γιά τό σήμερα. Τί κάνει ὁ ἅγιος Νικόλαος ὁ Κασάτκιν μέσα στό πολύβουο Τόκυο πού πηγαίνει, ἐκεῖ στήν πόλη τῆς Ἰαπωνίας; Κάθεται καί δέν μιλάει. Προσεύχεται καί λειτουργεῖ. Κι οἱ πρῶτοι πού κτυποῦν τὴν πόρτα του εἶναι τρεῖς ἀστυνομικοὶ. Θέληνε νά τὸν συλλάβουν. Κι εἶναι οἱ πρῶτοι πού γίνονται χριστιανοί, μετὰ ἀπὸ δύο χρόνια, στήν Ἰαπωνία. Ἡ παρουσία! Ἡ ζωντανή! Ἡ μὴ καθηλωτική. Ἡ ταπεινή. Ἡ μὴ διαφημιστική. Ἐν προσευχῇ καί λειτουργίᾳ. Λειτουργεῖ ὁ Θεὸς τέλος-τέλος, δέν εἶν' ἔτσι; Λειτουργοῦμε ἐμεῖς καί ἡ μεθοδολογία μας; Ἀνοίγει ἄλλους δρόμους, λοιπόν. Αὐτὲς οἱ πόλεις, αὐτὲς οἱ καταστάσεις, θέλουν μιά ἄλλη ματιά καί ἄλλο κοίταγμα. Νά τό πῶ ἀσκητικό; Νά τό πῶ νηπτικό; Νά τό πῶ παρουσία προσευχῆς; Αὐτό τό κἄριον, πού μᾶς χρειάζεται πάρα πολύ σήμερα. Κι ἔτσι θά σταθοῦμε ὡς παρουσίες. Ζωντανές λαμπάδες ἐκεῖ. Κι εἶναι ἡ ἄλλη μεθοδολογία. Καί θ' ἀποφύγουμε τό βιαστικό τῶν προτεσταντῶν, τῶν ὁποίωνδήποτε, νά δώσουν ἀριθμούς, κατακτήσεις, ὅλα αὐτά εἶναι γελοῖα πράγματα οἱ κατακτήσεις. Ἐμεῖς βρισκόμαστε. Καί εἶπα μόνον τρία παραδείγματα καί ἀδικῶ αὐτὴ τὴν παράδοση, ἀλλὰ δέν ἔχουμε πολλὸ χρόνο νά τὴν ἀναλύσω. Εἶναι συγκλονιστικὰ παραδείγματα, νά τὰ θυμηθοῦμε καί νά μὴ μᾶς πιάσει ἀγωνία. Μποροῦμε νά εἴμαστε παρουσίες, ὅμως; Δέν εἴμαστε ἐδῶ στήν Ἑλλάδα παρουσίες, πῶς θάμαστε καί παρακάτω; Αὐτό εἶναι τό πιό συγκλονιστικό.

Α.Κ.: *Ἐγὼ εἶδα τὸν Ἐπίσκοπο ἐδῶ νά πετάει ἀπὸ τὴ χαρὰ του, μ' αὐτὰ πού εἶπατε.*

Σεβ.Ν.: Βεβαίως! Θά συμφωνήσω μέ τὸν π. Κωνσταντῖνο, νομίζω ὅτι μέ ἔχει καλύψει ἀπόλυτα, δέν ἔχω λόγο. Ἀπλῶς νά πῶ συμφωνώντας τό ἐξῆς: ὅτι δέν υπάρχει πιό ἐκνευριστικὴ θάλεγα, δέν μοῦ ἔρχεται ἄλλη λέξη αὐτὴ τὴ στιγμή, ἐρώτηση, νάλεγα καί ἀστοχῆ: «Πῶς πάει τό ποιμνιο; Μεγαλώνει; Μεγαλώνει;». Ἀριθμούς! Ἄσχετο, δέν μεγαλώνει! Εἶναι πενήντα ἄνθρωποι. Ἀλλὰ αὐτοὶ οἱ πενήντα, ἄς πιστεύουν. Ἔτσι ξέρουν τό τί πιστεύουν. Ἔτσι εἶναι αὐτοὶ οἱ λίγοι πενήντα. Καί εἶναι πάρα-πάρα πολλὰ τά παραδείγματα, τὰ ζοῦμε καθημερινά. Κρίμα πού καμιά φορά δέν τὰ καταγράφουμε. Μιλῶ γιά τὸν ἑαυτό μου. Κρίμα κα-

μιά φορά πού δέν τὰ καταγράφουμε. Εἶναι πάρα πολλὰ τά παραδείγματα τῶν ἀνθρώπων πού προσεγγίζουν ἀπὸ τὸν δικὸ μας τρόπο, ἀπὸ τὴ σιωπή, ἀπὸ τὴν ἔλλειψη χρημάτων. Πιστέψτε ὅτι ἀκόμα καί ἡ ἔλλειψη χρημάτων, ἡ ἔλλειψη δυνατοτήτων, ἡ μὴ δυναμικὴ ἐμφάνιση, ὅπως κάνουν οἱ προτεσταντικὲς ἐκκλησίες ἢ καί οἱ ρωμαιοκαθολικοὶ, εἶναι πολλοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται, μιλάω γιά γηγενεῖς ἄνθρωπους.

Α.Κ.: *Ἐμπνέονται ἀπ' αὐτό;*

Σεβ.Ν.: Ἐμπνέονται ἀπ' αὐτό καί σέ πλησιάζουν. Μὴν ἀσχολοῦμαστε οὔτε μέ ἀριθμούς, οὔτε μέ τίποτα.

π.Κ.Σ.: Νά πῶ κάτι, πού εἶναι παράδειγμα τοῦ σήμερα καί ἀξιοποίηση τῆς παιδείας μας παραδόσεως. Πολλὲς ιεραποστολὲς στή Σιβηρία καί στή Ρωσία τὴν ἀνατολική, ξεκίνησαν μὲ μηδὲν ἀποτέλεσμα. Πῆγε ὁ ἄνθρωπος, προσευχήθηκε, λειτουργῆσε, δέν ἔγινε κανένας χριστιανός. Μετὰ ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια, χωρίς νά πάει κανεὶς, ἐκεῖ, ἀναφύησαν ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες. Θά πῶ κάτι. Δέν θά πῶ πολλὰ. Θά πῶ μόνο ἓνα ψῆγμα, γιατί δέν μπορῶ νά πῶ περισσότερα. Χτυπάει τό τηλέφωνο σπίτι μου. Ἀκούω μιά τούρκικη φωνή. Μοῦ λῆει, θέλω νά γίνω ὀρθόδοξη μέ τὸν ἄνδρα μου. Λέω, ἀπὸ ποῦ εἶσαι; Λέει, ἀπὸ τὴν Τουρκία. Γιατί; Πῶς; Θέλω νά γίνω ὀρθόδοξη, μοῦ λῆει. Ποιὸ εἶναι τό αἷτιο; Σ' αὐτόν τὸν τόπο πού ζοῦμε, τό τηλέφωνο μπορούσε νά ἦταν ἀπὸ τὴν Προύσσα, ἀλλὰ ἔχουν σχέση μέ τὴν Κωνσταντινούπολη, πέρασε ἓνας πολιτισμός, ἄφησε κάποια ἴχνη κι ἐμεῖς λῆμε σ' αὐτὰ τὰ κώματα πατοῦμε. Γιατί νά μὴν μελετήσουμε τὸν πολιτισμὸ τους; Τὰ νεκρὰ ψηφιδωτὰ καί τὰ μάρμαρα τῆς Προύσσας μιλοῦν σήμερα. Κι οἱ ἄνθρωποι παρακαλοῦσαν. Δέν μπορῶ νά πῶ τίποτ' ἄλλο, μόνον αὐτό ἐπιτρέπεται νά πῶ. Ἀκόμη καί τὰ νεκρὰ μιλοῦν, τὰ ὀρθόδοξα. Ἀρκεῖ νά τό θυμηθοῦμε.

Α.Κ.: *Τώρα μοῦ θυμίζετε ἓναν Τούρκο, πού μοῦστειλε κάρτα τό Πάσχα «Χριστὸς Ἀνέστη!». Μήνυμα. Ἐγὼ εἶχα ξεκινήσει ἀπὸ ἄλλη ἐρώτηση, βέβαια, καί τό πῆγαμε ἐκεῖ, ὡς πρὸς τό τί κάνουμε ἐμεῖς ἐδῶ. Πῶς προετοιμάζουμε ἄνθρωπους πού ἐνδιαφέρονται γιά κάτι τέτοιο. Ὁ π. Κωνσταντῖνος, ἐδῶ καί χρόνια εἶχε ἓνα σεμινάριο, τό ὁποῖο ἐξακολοθεῖ νά ὑπάρχει. Κάποια στιγμή ἔκανε μιά «κοιλιὰ», ἀλλὰ τέλος πάντων ἐξακολοθεῖ νά ὑπάρχει. Τί ἄνθρωποι ἦταν αὐτοὶ πού ἐνδιαφέρονταν; Κι ἐγὼ ἤρθα καί μίλησα καί ὁ Θανάσης...*

π.Κ.Σ.: Πολλοί ποικίλοι, «τρελαμένοι», εὐσεβεῖς, ὅπως εἶναι τό ὀρθόδοξο ποιμνιο. Ἀπὸ τρέλα, μέχρι ἀδιαφορία. Ἀλλ' αὐτό τό σεμινάριο, σάν μιά μικρὴ σταγόνα, εἶναι μιά παρουσία. Καί τό Γραφεῖο Ἱεραποστολῆς πολλὴ ὁμορφὰ τό διατηρεῖ ἀκόμη σάν μιά παρουσία, τίποτε ἄλλο, χωρίς πτυχία, χωρίς ἀποτελέσματα, μιά παρουσία. Κι ἄς τ' ἀκούσουν οἱ «τρελαμένοι», δέν πειράζει, στήν Ὀρθοδοξία μᾶς

χρειάζονται «τρελαμένοι». Δεν ξέρεις τί τρέλα θά κάνουν μετά. Μιά παρουσία. Αυτό μετράει πολύ.

Α.Κ.: Έχετε «τρελαμένους» στη Νιγηρία;

Σεβ.Ν.: Εύτυχως πού δεν με ρωτήσατε, ρωτήσατε τόν π. Κωνσταντίνο, τί κάνει ή ελληνική Έκκλησία καί δεν ρωτήσατε τί κάνουμε έμεις γι' αυτό τό θέμα.

Α.Κ.: Θά έρθουμε τώρα σ' αυτό.

Σεβ.Ν.: Καλά θά κάνετε νά μή με ρωτήσετε. Υπάρχει. Έχει έντονο ευσεβισμό.

Α.Κ.: Έξ αιτίας των εὐαγγελικῶν;

Σεβ.Ν.: Όχι, γενικά. Γενικά ὁ Ἀφρικανός έχει συναισθηματισμό καί ὁ μουσουλμάνος. Δεν ἔχω ξανασυναντήσει πουθενά στόν τόπο, νά βλέπετε σέ έργοτάξια, νά χτίζουνε κάτι, νά περνάτε στό Λάγκος, σέ μία πόλη, νά βλέπετε έργοτάξια νά σταματάνε μία ἡ ὥρα γιά διάλειμμα, νά μήν ἔχουν νά φάνε καί νά βγάξει τό κοράνι κι ἀπό κεί μέσα νά διαβάξει. Καταστάσεις πού ἐγώ δεν τίς εἶχα ζήσει οὔτε ἐδῶ, οὔτε στή Νότιο Ἀφρική. Λοιπόν, υπάρχει, υπάρχει βαθιά πίστη, ἀλλά ἔχουμε καί «τρελαμένους», μέ τήν ἔννοια πού τοὺς λέει, πού τοὺς ἀνέφερε ὁ π. Κωνσταντίνος.

Α.Κ.: Στό Γκουαντανάμο, διάβασα πρόσφατα, αὐτοὺς πού ἔχουνε φυλακίσει, ἀλλοσοδέσει κ.λπ., ἐκεῖνο τό ὁποῖο τοὺς στηρίζει, καί τό ὁμολογεῖ ἕνας πρῶην φύλακός τους, ὁ ὁποῖος ἔφυγε καί πήρε ὁμματαῖν του, εἶπε αὐτό τό ὁποῖο τοὺς στηρίζει εἶναι ὅτι μελετοῦν τό κοράνιο, εἶναι μουσουλμάνοι ὄλοι. Λοιπόν, τοὺς στηρίζει, τοὺς τρέφει. Καί τώρα, θές νά πεις κάτι, Θανάση;

Θ.Π.: Όχι, σκέφτομαι ὅτι χρειάζεται κι αὐτό τό πράγμα δηλαδή, νά εἶναι ἔτοιμος κανεῖς νά σεβαστεῖ, τέλος πάντων, ὅλη αὐτή τή βαθιά ἀνθρώπινη ἀναζήτηση, νά δεῖ μέ σεβασμό καί ιερότητα κάθε ἐκδήλωση τέτοια ἀνθρώπινη.

Α.Κ.: Ἐπειδὴ ἀναφερθήκατε, π. Κωνσταντίνε, στό τί κάνει ἡ Ἐκκλησία ἐδῶ τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία διατηρεῖ ἕνα Γραφεῖο Ἱεραποστολῆς. Τί μπορεί νά κάνει ἕνα Γραφεῖο γιά τήν Ἱεραποστολή; Ἀναρωτιέμαι.

π.Κ.Σ.: Ἦδη τό τόνισα πρῖν ἀπό λίγο. Σκιαγραφικά τό τόνισα. Πρῶτα- πρῶτα νά ξέρι πῶς δεν μπορεί νά κάνει Ἱεραποστολή. Ἀλλά ἂν εἶναι ἕνας βοηθός καί ἀρωγός οὐσιαστικός, ὅσο μπορεί καί νά κάνει σ' αὐτές ὅλες τίς προσπάθειες μέ πολλή ταπείνωση καί ἀγάπη, χωρίς προβολή, χωρίς διαφήμιση, ἀπλή μαρτυρία. Τίποτε ἄλλο, χωρίς ἀριθμούς, χωρίς τίποτε ἄλλο. Ἡ μαρτυρία αὐτή καί ἡ πολλή βαθιά, μακροχρόνια προετοιμασία τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, τό σεμινάριο τῶν «τρελαμένων», γιά μένα εἶναι σπουδαῖο. Ἡ παρουσία ἐνός Γραφείου Ἱεραποστολῆς εἶναι μία ἀπλή μαρτυρία. Καί ὁ λαός νά θυμᾶται καί νά καθιερθεῖ αὐτό τό ἦθος. Μᾶς χρειάζεται φυσικά πάρα πολύ

καί ἡ βοήθεια πού γίνεται μέ μεταφράσεις κι ὅλα αὐτά εἶναι πολύ οὐσιαστικά.

Α.Κ.: Σ' αὐτό ἤθελα νᾶρθω.

π.Κ.Σ.: Εἶναι πολύ οὐσιαστικό θέμα οἱ μεταφράσεις.

Α.Κ.: Δεν εἶναι τόσο ἀπλή, ὅσο τό παρουσιάσετε. Ὅτι εἶναι ἀπλή παρουσία, μέ τήν ἔννοια ὅτι γίνονται κάποιες μεταφράσεις κειμένων.

π.Κ.Σ.: Πολυποικίλη παρουσία.

Σεβ.Ν.: Καί καταλυτική, ὅσο κι ἂν ὁ π. Κωνσταντίνος νά μή θέλει νά τό πεί, ἐπειδὴ διηύθυνε ἐπί τόσα χρόνια τό Γραφεῖο, ἄς τό ποῦμε ἐμεῖς. Εἶναι καταλυτική ἡ παρουσία τοῦ Γραφείου Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐάν γιά τόν α', β' λόγο, πιστέψτε με, μήν τό περιμένετε νά τό πεί ὁ π. Κωνσταντίνος, ἐγώ μπορῶ νά σᾶς τό πῶ ἀβίαστα καί χωρίς κανένα ἐνδοιασμό, ὅτι ἐάν γιά τόν ὁποιοδήποτε λόγο αὐτή τή στιγμή ἔκλεινε τό Γραφεῖο Ἱεραποστολῆς, τό Γραφεῖο Ἱεραποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐννοῶ, θά ἔμπαινε μία τεράστια βόμβα, πού θά δυναμιτίζε τό ἔργο παντοῦ στή γῆ, δεν θά ἀναφέρω γιά ποιούς λόγους καί αὐτό εἶναι, τό θεωρῶ ὅτι εἶναι δεδομένο. Εἶναι εὐλογία πού υπάρχει αὐτό τό Γραφεῖο καί μέ τόν τρόπο πού κινεῖται, κι ὅπως εἶπε ὁ π. Κωνσταντίνος, πάντοτε διακριτικά. Πάντοτε διακριτικά. Καί τό Γραφεῖο θά ἔπρεπε ἐμεῖς, οἱ καθ' ἑἑνὴν ἀρμόδιες Ἐκκλησίες, δηλαδή τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, πού ἔχει κάποιους χώρους Ἱεραποστολικούς, τό Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας, θά ἔπρεπε νά συνεργάζεται πολύ στενά, καί συνεργάζεται. Ἀλλά θάπρεπε νά συνεργασθεῖ καί σ' ἄλλο ἐπίπεδο μέ τήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Ἄν θέλετε, νά τό πῶ διαφορετικά; Νά συνεργασθεῖ μέ τό δυναμικό, τό ὁποῖο ὅλα αὐτά τά χρόνια, ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Ἀναστασίου μέχρι σήμερα, γιὰ καί ὁ π. Κωνσταντίνος καί ὁ Θανάσης Παπαθανασίου καί ἐσεῖς κ. Καρυώτογλου καί οἱ ἄλλοι συνεργάτες, πού πιθανά ἐγώ νά μήν τοὺς ξέρω, οἱ ὁποῖοι δροῦν καί κινεῦνται στό περιθώριο, σέ διαφορετικό ἐπίπεδο, ὅλοι αὐτοὶ ξεκινήσανε μέ τήν ἴδια φλόγα ἀπό κάπου, γιά κάποιο σκοπό. Θά ἔπρεπε, λοιπόν, οἱ Ἐκκλησίες οἱ δικές μας μέ ὅλο αὐτό τόν κόσμο νά συνεργαστοῦν πιό στενά καί νά ζητήσουν συγκεκριμένα πράγματα, νά ζητήσουν χεῖρα βοηθείας σέ συγκεκριμένα πράγματα. Νά πῶ κάτι ἄλλο; Νά μήν περιμένει, καί συγχωρεῖτε με π. Κωνσταντίνε καί οἱ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, νά μήν περιμένει ἀπό τήν Ἀποστολική Διακονία νά τοῦ ὑποδείξει πῶς θά κινηθεῖ, νά μήν περιμένει, νά τό πῶ λίγο ἀπλά, Θανάση συγχωρεσέ με, ἀπό τόν Θανάση Παπαθανασίου νά γράψει γιά νά μέ προκαλέσει ἐμένα ὡς συνοδικό, νά πῶ: ἔ, κοίτα νά δεῖς κάτι γίνεται. Ἐκεῖνο πού θάπρεπε νά γινόταν εἶναι ἐμεῖς, ἐγώ ὡς συνοδικός, νά προκαλέσουμε τόν Θανάση, τόν π. Κωνσταντίνο, τόν Καρυώτογλου, τόν Πέτρο, τή Μαρία, τόν ὁποιοδήποτε ἔχει τή Χάρη τοῦ Θεοῦ

κι ἔχει κάποια συγκεκριμένα χαρίσματα καί κάποια ἀνοίγματα στό μυαλό του, νά τόν προκαλέσουμε ἐμεῖς νά ἀσχοληθεῖ μέ κάποια πράγματα. Ἀλλά αὐτή τή στιγμή συμβαίνει τό ἀντίθετο. Καί πού θέλω νά καταλήξω: Όχι ὅτι εἶναι κακό ἀλλά ἔχει μία κακή πλευρά. Θέλω νά καταλήξω στό ἐξῆς: ὅτι φοβᾶμαι ὅτι ἐμεῖς, ὡς καθ' ἑἑνὴν ἀρμόδιες Ἐκκλησίες, δεν ἔχουμε πιάσει τό νόημα τῆς Ἱεραποστολῆς. Πάρα πολύ τό φοβᾶμαι αὐτό τό πράγμα. Καί δεν ἔχουμε μπεῖ, γιά νά κάνουμε μία θεμελιακή δουλειά. Νά σᾶς πῶ κάτι προσωπικά, κι ἄς μέ συγχωρέσουν καί οἱ ἀκροατές καί ἐσεῖς πού βρίσκεσθε ἐδῶ, μέ ὅλον τόν σεβασμό τό λέω, τό λέω μέσα ἀπό τήν καρδιά μου: ἐμένα δεν μέ ενδιαφέρουν πόσες ἐκκλησίες θά κτισθοῦν. Πιστέψτε με, δεν μέ ενδιαφέρουν πόσες ἐκκλησίες θά κτισθοῦν. Μέ ενδιαφέρουν αὐτές οἱ δέκα καλύβες, πού μπορεί νά υπάρχουν ἢ οἱ πέντε ἀντί γιά τίς πεντακόσιες ἐκκλησίες, μέ ποιούς θά γεμίσουν. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, πού θά καθίσουν μέσα στόν χώρο νά ἐκκλησιασθοῦν, ξέρουν γιὰτί μπαίνουν μέσα; Ξέρουν τί σημαίνει Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία; Αὐτή τήν παρατήρηση ἤθελα νά κάνω μόνο.

Θ.Π.: Ξέρετε, τό θέμα εἶναι νά ξέρουν αὐτοὶ πού μπαίνουν, νά ξέρουν κι αὐτοὶ πού τίς κτίζουν. Ἔτσι; Δηλαδή, ἀληθινά νοιάζομαστε, ἀληθινά νοιάζονται οἱ τοπικές Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες, τῆς ἐλλαδικῆς συμπεριλαμβανομένης; Νοιάζονται; Γιά ποιό θέμα νοιάζονται; Δηλαδή θεωροῦνται προκεχωρημένα φυλάκια τίνος πράγματος οἱ Ἐκκλησίες οἱ Ὁρθόδοξες, ἄς ποῦμε, στήν Ἀφρική; Ἀλλά κι ἕνα ἄλλο ἐρώτημα μαζί μείζον. Στ' ἀλήθεια πιστεύουμε ὅτι νοιάζονται γι' αὐτή τήν ὑπόθεση; Δηλαδή, νά ρωτήσουμε, ἄς τό ποῦμε, πόσος χρόνος ἀπό τίς ἐνδοεκκλησιαστικές διεργασίες ξοδεύεται γιά τή συζήτηση αὐτῶν τῶν πραγμάτων; Γιά ποιό λόγο τά θέματα δεν συζητιοῦνται; Τό Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας, γιά παράδειγμα, πού...

Σεβ.Ν.: Δεν θά σοῦ πῶ τί κάνει ἡ Σερβική Ἐκκλησία, γιὰτί δεν μπορῶ νά ξέρω, ὅταν δεν ξέρω καί δεν μπορῶ νά σοῦ ἀπαντήσω τό τί κάνει αὐτή τή στιγμή ἡ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας.

Θ.Π.: Καταπληκτικό!

Α.Κ.: Πάρα πολύ σημαντικό!

π.Κ.Σ.: Ἐπειδὴ βρεθήκαμε σ' ἕνα οὐσιαστικό σημεῖο, νά κάνω ἀπλῶς μία πρόταση. Δεν εἶναι καημός μου, δεν εἶναι κριτική, ἀπλῶς καταθέτω μία γνώμη. Καί πάλλιν καί πολλὰκις, πάντοτε διερωτῶμαι: γιὰτί ποτέ μέσα στή θεματική καί τήν ἀτζέντα τῶν θεμάτων τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δεν μπήκε ποτέ θέμα γιά τήν Ἱεραποστολή; Εἶναι τόσο περιττό θέμα; Πιθανότατα νά υπάρχουν κι ἄλλα θέματα πολύ οὐσιαστικά. Ἀλλά ὅταν βλῆπω νά ἀναλίσσονται ἀπό τίς πέντε ἡμέρες τῆς Ἱεραρχίας οἱ δύο γιά τίς ἐκλογές, τρεῖς ὥρες γιά τήν Ἱεραποστολή τί εἶναι; Μόνο αὐτό θά πῶ, ἦτανε βόμβα!

Α.Κ.: Ἦτανε βόμβα!

Θ.Π.: Κρότου-λάμπης!

Α.Κ.: Ὅμως δεν ἔχει σημασία τό ὅτι μπορούμε καί τό ἔλεμε αὐτή τή στιγμή;

π.Κ.Σ.: Πάντοτε θά ἔλεμε αὐτό πού πρέπει νά ποῦμε στήν Ἐκκλησία μέσα, ὡς ὀρθόδοξος νιώθω ὅτι μπορῶ νά πῶ. Νά μέ ἀκούσουν καί νά μέ δείρουν.

Α.Κ.: Ὅσο μιλοῦσατε, σκέφθηκα τό ἐξῆς: Τό θέμα τῆς ὀργάνωσης, δηλαδή ἐντάξει τά εἶπαμε ὅλα αὐτά τά πράγματα, ὁ καθένας ἔχει καί ὁ π. Κωνσταντίνος ἔχει, τ' ἀφήνουμε στά χεῖρια τοῦ Θεοῦ κ.λπ., ἀλλά θά κάνω τώρα τόν δικηγόρο τοῦ διαβόλου, παίρνοντας τήν ἀποψη τῆς δυτικῆς, ὅτι πᾶμε καί λίγο ὀργανωμένα, δεν πᾶμε καί ἀνοργάνωτα, βρέ ἀδελφέ!

Σεβ.Ν.: Ἔτσι, χωρίς πρόγραμμα, σάν τή Μαρία Ρεζάν!

Α.Κ.: Σάν τή Μαρία Ρεζάν, ἔτσι χωρίς πρόγραμμα, λίγο...

Θ.Π.: Καί ἡ ἔννοια τοῦ προγράμματος, δεν εἶναι συλλήβδην δυτικῆ ἔννοια. Τί ἐννοῶ: ἐφόσον ἡ Ἐκκλησία θέλει νά εἶναι μία κοινότητα, πρέπει νά ἔχει μία δομή. Δεν σημαίνει ὅτι θάνα ἕνα σκορποχώρι, θάχει ἕνα ὄραμα, ἕνα σκελετό κ.λπ. Ἐγώ συμφωνῶ μ' αὐτά πού εἶπε προηγουμένως ὁ π. Κωνσταντίνος γιά τό ἦθος τῆς δουλειᾶς αὐτῆς. Δηλαδή νά μήν καμώνεται ὅτι εἶναι κάτι ἄλλο. Νά μήν μετατρέπεται σέ μάρκετιν, νά ἔχει περί πολλοῦ ἀκόμη καί τή σιωπή, ἔτσι; Ὅλα αὐτά τά θέματα. Ἀλλά ὅσον ἀφορᾶ τήν ὀργάνωση, μέ τήν ἔννοια, ἄς τό ποῦμε, τῶν ἐκκλησιαστικῶν κριτηρίων, θεωρῶ κεφαλαϊώδους σημασίας τό νά συζητηθοῦν μερικά πράγματα. Θεωρῶ πολύ σημαντικό πρόβλημα τό ὅτι δεν συζητιοῦνται. Δηλαδή στή συζήτηση ἐπάνω θά μπορούσαν νά κονταροκτυπηθοῦν ἄνθρωποι, νά διαφωνήσουν, νά γίνουμε σοφώτεροι, νά μάθουμε καί διάφορα τέτοια πράγματα. Εἶναι ἐκπληκτικό τό γεγονός, ὅτι ἀπ' ὅλα τά προβλήματα πού υπάρχουν, ἄς ποῦμε, στήν Ἀφρική, δεν ἔχουμε μελετήματα καί δεν ἔχουμε καταγραφές. Ἡ ἂν ἔχουμε, δεν τίς γνωρίζω ἐγώ.

Σεβ.Ν.: Δεν ἔχουμε.

Θ.Π.: Εἶναι πολῦτιμα πράγματα, εἶναι πολῦτιμα αὐτά τά ὁποῖα λέγονται προφορικά. Περίπου αὐτοὶ πού τά ζοῦν, δεν τοῖμοῦν νά τά διατυπώσουν γραπτά. Καί τό ὅτι δεν τοῖμοῦν, πρέπει κι αὐτό νά τό κοιτάζουμε.

Α.Κ.: Ποῦ ὀφείλεται αὐτό;

Θ.Π.: Ὁφείλεται, κατὰ τή γνώμη μου, στό ὅτι υπάρχει μία μεγάλη ἀπροθυμία νά ἀσχοληθεῖ ἡ Ἐκκλησία μας μέ τήν Ἱεραποστολή στήν οὐσιαστική τῆς ἔννοια, ὅπως προσπαθοῦμε νά τήν ψηλαφήσουμε, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὅπως τώρα.

Α.Κ.: Ἄρα εἶναι θέμα ὀργανώσεως τό πράγμα.

Θ.Π.: Ἀφενός αὐτό καί ἀφετέρου εἶναι αὐτό τό εἶδος τῆς,

επιτρέψτε μου να το πω έτσι, της αντιθεολογίας, ή οποία συνεχίζει και βλέπει την ιεραποστολή είτε ως ιμπεριαλισμό, είτε ως προσηλυτισμό, είτε ως...

Α.Κ.: ... έκπολιτισμό.

Θ.Π.: Δεν ξερω τί, όλα αυτά τα πράγματα. Έτσι, αυτό ρίχνει βαριά σκιά πάνω σ' αυτό που προσπαθούμε να ψηλαφήσουμε εμείς, εδώ πέρα. Άλλα και το θέμα του ότι δεν έχουμε συνέδρια, για να συζητήσουν ουσιαστικά, όχι για να ανταλλάξουμε κολλακείες μεταξύ μας, ή να κάνει κανείς μία εισήγηση, την οποία θα την περάσει στο βιογραφικό του, όμιλώ για το συνέδριο υπό την έννοια της εκκλησιαστικής συνόδου δηλαδή, που βάζει κάτω τα προβλήματα, αναμετριέται μ' αυτά, κι έχει να κάνει με το θέμα της συγκρότησης των τοπικών εκκλησιών, με το θέμα των χαρισμάτων και διακονημάτων του ντόπιου πληθυσμού, με το θέμα της πρόσληψης ακόμα και των ελαφρότερων ζητημάτων, δηλαδή όπως είναι η τέχνη, όπως είναι η παραγωγή κειμένων από τους ίδιους.

Α.Κ.: Δεν είναι ελαφρύ θέμα. Βαριά είναι όλα.

Θ.Π.: Τέλος πάντων! Θέλω να πω είναι κάτι, που θα μπορούσε να γίνει με μεγαλύτερη ευκολία.

Α.Κ.: Κουβεντιάζαμε προηγουμένως για το θέμα της οργάνωσης γενικά. Άν είναι έφικτή μία οργάνωση, αν είναι αναγκαία μία οργάνωση για την ιεραποστολή, δεδομένου ότι μέχρι τώρα το είδαμε πιό χαλαρά το θέμα, πιό ορθόδοξα, αν θέλετε να το πούμε έτσι. Άν και η οργάνωση είναι μέσα στα πλαίσια της ορθόδοξης θεολογίας.

Θ.Π.: Γιατί στους Σλάβους εστάλησαν ο Κύριλλος και ο Μεθόδιος;

Α.Κ.: Μέ οργάνωση και προετοιμασία.

Θ.Π.: Γιατί πιθανότατα είχαν μία ιδέα της γλώσσας για παράδειγμα. Ή ο τρόπος με τον οποίο δούλεψαν για τα κείμενα, για τις μεταφράσεις και όλα τα σχετικά. Ή έχετε, μερικές φορές μερικά δίπολα, που βάζουμε μέσα στο νοῦ μας είναι διχαστικά. Δηλαδή, αν είναι ασπρο-μαῦρο, βίωμα ή κάτι έγκεφαλικό. Μπορούμε τη σπουδή, τη θεολογική σπουδή, άκομη και την επιστημονική έρευνα, θα έλεγα, να την κάνουμε ως έργο προσευχής; Μπορούμε, για παράδειγμα, να έχουμε μελετήματα σοβαρά, τα οποία τί θα είναι; Αποτύπωση στο χρόνο και αποτύπωση επάνω στο χαρτί του σεβασμού μας για τον ἄλλο, που θέλουμε να τον γνωρίσουμε. Μπορούμε να το κάνουμε αυτό το πράγμα; Γι' αυτό εδώ είναι και η σημασία των ιεραποστολικών σπουδών, που όπως είπατε προηγουμένως και σωστά, έχουν παραμεληθεί. Έγώ θα έλεγα ακόμα και της εκπόνησης διατριβών, όχι ίσως με την έννοια που ακούγεται έξ αρχής, δηλαδή ίσως κάτι έγκεφαλικό, κάτι ξερό κ.λπ.

Α.Κ.: Προσπάθεια έρευνας.

Θ.Π.: Απόπειρα έρευνας, απόπειρα γνώσης της «πραγματικής πραγματικότητας» μέσα στην οποία ζούμε και με τη διάθεση όχι κανείς να αποτυπώσει μόνο τη σοφία του, αλλά να γίνει σοφώτερος, συναντώντας την πραγματικότητα την απέναντι.

Α.Κ.: Καί έχω την εντύπωση ότι νέα παιδιά δεν θα είχαν καμιά αντίρρηση για κάτι τέτοιο. Θα θέλανε. Άλλα δεν υπάρχει κανένας για να τα καθοδηγήσει και να ρίξει λίγο φως μέσα στη σκιά, που έχουμε στίς μέρες μας. Έγώ θα ήθελα να κάνω μία ἄλλη ερώτηση, συνεχίζοντας. Ένα Γραφείο, λοιπόν, μπορεί να κάνει πολλὰ πράγματα. Να οργανώσει κάποια πράγματα. Η ίδια η Εκκλησία μπορεί να οργανώσει. Ένας Έπίσκοπος τί μπορεί να κάνει για την ιεραποστολή;

Σεβ.Ν.: Όριστε; Ένας Έπίσκοπος τί μπορεί να κάνει για την ιεραποστολή;

Α.Κ.: Κι ἀπευθύνομαι στον Έπίσκοπο, ἄλλα νομίζω ὅλοι μπορούμε να τοποθετηθούμε.

Θ.Π.: Νά θυμηθεί ότι είναι Έπίσκοπος!

Α.Κ.: Νομίζω ότι έχει αυτή τη συνείδηση.

Σεβ.Ν.: Πολλή ενδιαφέρουσα ερώτηση, πραγματικά. Τί μπορεί να κάνει;

Α.Κ.: Σας έτυχε να ξαναθέσετε ένα τέτοιο ερώτημα στον εαυτό σας;

Σεβ.Ν.: Νά σας πω τί μπορεί να κάνει.

Α.Κ.: Ός Έπίσκοπος;

Σεβ.Ν.: Μπορεί να ἀφουγκράζεται. Μπορεί να προσεύχεται. Μπορεί να λειτουργεί, γιατί λέει πάρα πολλὰ αυτό το πράγμα.

Α.Κ.: Ναί, βέβαια.

Σεβ.Ν.: Είναι το Α και το Ω. Καί έχω την αίσθηση ότι, μέσα από αυτά τα πράγματα, δέχεται, όσο ο ίδιος αφήνει τον εαυτό του κι αφήνει περιθώρια, την παρουσία του Θεού, ακούει και από κει και πέρα, μήν ακούγονται θεωρητικά ίσως αυτά που λέω, είναι προσωπικά βιώματα.

Θ.Π.: Νά ρωτήσω κάτι;

Σεβ.Ν.: Ναί.

Θ.Π.: Νά είναι έτοιμος και να αποτύχει;

Σεβ.Ν.: Έννοείται! Έννοείται! Άν μπορεί να ξεφύγει απ' τα ἑγώ...

Α.Κ.: Άπ' τον έγωισμό του.

Θ.Π.: Δηλαδή αυτό δεν το λέω ειδικά για τον Έπίσκοπο, ὅπωςδήποτε το λέω και γι' αυτόν, ἄλλα το λέω για ὅλους μας.

Α.Κ.: Για ὅλους, αυτό ισχύει για ὅλους.

Σεβ.Ν.: Εὔκολο είναι το mea culpa να το πεις. Καί πρέπει να το πεις, να το ἀποδέχσαι. Γιατί κανείς δεν είναι τέλειος, κανείς δεν είναι έτοιμος, κανείς δεν είναι, ἄλλοίμονο.

Θ.Π.: Ἀπλῶς, δηλαδή, σκέφτομαι ότι μέσα σ' ὅλη αυτή την πιθανολόγηση είναι, νομίζω, δυσβάσταχτο, ἄλλα είναι πολύ καλό να έχουμε ακόμα και το ἐνδεχόμενο, αυτό το πράγμα που έχουμε στο νοῦ μας ή αυτό το πράγμα στο ὅποιο ἐπενδύουμε, να το δοῦμε να καταρρέει.

Σεβ.Ν.: Καί πιστέψτε με, ἀπό ἔμπειρία, συμβαίνει.

Θ.Π.: Ή να το πω διαφορετικά. Άν δεν είμαστε, δεν το λέω συγκεκριμένα, έτσι; Το λέω αυτή τη στιγμή πρώτα απ' ὅλα για τον εαυτό μου, ὅποτε τσαλαβουτάω σ' αυτή τη συζήτηση της ἀγωνίας της ιεραποστολής κ.λπ. Άν τυχόν ὄντως δεχόμαστε τον Θεό έτσι ὅπως μᾶς τον λέει η Εκκλησία, ἄν ὄντως ὁ Θεός είναι μία προσωπική ὑπαρξη, με την οποία το μεγάλο στοίχημα είναι να κατορθώσω να συνάψω σχέση, ἄν είναι ὄντως έτσι κι ἄν δεν διακατέχομαι ἀπό κάποιον ὄψιμον, ἄς το πούμε ἐντός εἰσαγωγικῶν, ὀρθόδοξο πεντηκοστιανισμό...

Α.Κ.: Τὴν ἀγωνία της νίκης.

Θ.Π.: Τότε θα πρέπει να πιθανολογήσω ακόμα και το να διαφωνήσει ὁ Θεός μαζί μου. Ἀκόμα και να τα κάνω μούσκεμα στο ὄνομά Του.

Σεβ.Ν.: Καί πιστέψτε με, δεν θα πω, ὅμως, περισσότερα, ότι συμβαίνει. Πάρα πολλὲς φορές συμβαίνει να ἐπενδύεις, ὅπως είπες, σε πρόσωπα, σε σχέδια, σε πράγματα κι αυτά να καταρρέουν. Νά κινεῖσαι δεξιά και να βλῆπεις πῶς ὁ δρόμος πρὸς τα δεξιά μπλοκάρεται και ἀνοίγει μπροστά σου ἕνας ἄλλος δρόμος. Το καταλαβαίνεις. Ίσως να κοστίζει. Έχεις ἀναλῶθει κι ἔχουν κι ἄλλοι ἀναλῶθει, κυνηγώντας αυτό το πράγμα, που ἐσύ θεωρούσες ότι είναι σωστό, χωρίς τελικά να είναι σωστό. Συμβαίνει κι αυτό το πράγμα.

Α.Κ.: Καί σας έχει τύχει σ' αυτήν την περίπτωση πιά, ὅταν ἔχουν καταρρεύσει τα πάντα σ' αυτή τη συγκεκριμένη, ἄς πούμε, ἐνέργεια να νιώθετε ὁ ὄχι;

Σεβ.Ν.: Ήχι, ὄχι, δεν μου έχει τύχει. Θα μιλήσω τελείως ειλικρινά, ἀφοῦ με ἐξομολογεῖτε, οὔτε ὁ ὄχι, οὔτε ἀποτυχημένος.

Α.Κ.: Έτσι.

Σεβ.Ν.: Θεωρῶ ότι η μαθητεία δεν ἀφορᾶ μόνο ἐσᾶς, ἀφορᾶ και στον ὁποιοδήποτε ἀπό μᾶς. Έτσι δεν είναι; Ὅποιοι βαθμοῦ κληρικῶ. Λοιπόν, είναι μία μαθητεία. Θα κάνεις τίς σωστές ἐπιλογές σου. Καί μέσα ἀπὸ τα ἴαθη σου μαθαίνεις. Χτίζεσαι ὁ ἴδιος προσωπικά και προχωρεῖς. Ἀποδέχεται ότι ἔχεις κάνει ἴαθος, είναι πάρα πολλὰ ἄλλα τα πράγματα. Ἐκτός, βέβαια, ἔάν πιστεύει κανείς ότι είναι ὁ σοφώτερος τῶν πάντων, ἄν πιστεύει ότι είναι ὁ τελειότερος.

Α.Κ.: Ὅποτε, τότε καταρρέει πέρα για πέρα.

Σεβ.Ν.: Καταρρέεις ἀπ' ἐκεῖ και πέρα, βεβαίως, γιατί δεν θα μπορείς να χειριστείς την ἀποτυχία σου και την ἀπόρριψη που συνδυάζεται ἀπὸ τούς ἑγγύς και ἀπὸ τούς μακρὰν τῶν ἐπιλογῶν σου.

π.Κ.Σ.: Βάλατε στο τραπέζι δύο καίριες λέξεις και θέλω λίγο να τίς προσδιορίσω. Η δεύτερη ἦταν η λέξη ἀποτυχία. Η πρώτη ἦταν η λέξη ὀργάνωση. Στην Εκκλησία μέσα ἀποκλείεται να δοῦμε ἀποτυχία της Εκκλησίας. «Και πῦλη ἄδου οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς».

Α.Κ.: Ήχι, βέβαια!

π.Κ.Σ.: Άρα, ὑπάρχει ἀποτυχία της δικῆς μας ἐμπιστοσύνης στον Θεό. Ἀμαρτωλοῖ ὅλοι είμαστε. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀπέτυχε να προχωρήσει στη Μικρὰ Ἀσία, τον κάλεσε ἀπὸ την Τρωάδα στη Μακεδονία, έτσι; Ἐμπιστεύθηκε τον Θεό. Μία ἐλευθερη κίνηση. Αυτό είναι ἀποτυχία. Ἀποκλείεται η Εκκλησία να ἀποτύχει. Κι ὅταν κλείσει, ὅπως είπε ὁ Σεβασμιώτατος, ὁ δρόμος, ἄλλος δρόμος θ' ἀνοίξει. Ἀλλ' ἔμεις είχαμε τα δικά μας προγράμματα κι ὀργάνωση και ἀποτύχαμε στα ἐγωιστικά μας σχέδια. Γι' αυτό να πάω στην ὀργάνωση. Έχω δικούς μου λόγους, που ὅταν ἀκούω τη λέξη ὀργάνωση, με πιάνει ἄλληλεργία.

Α.Κ.: Παθαίνετε!

π.Κ.Σ.: Ναί, για πολλοῦς λόγους. Μὴν ἀνοίξετε την κουβέντα, θα πάμε κάπου ἄλλοῦ, ἄν κι ἔχει σχέση με την ιεραποστολή, είναι ἕνας ὄνος, ἄλλα δεν θα τ' ἀνοίξω, ἐσεῖς ἄν τ' ἀνοίξετε, θα πάρετε την εὐθύνη. Προτιμῶ, λοιπόν, ἀντί ὀργάνωση, να πῶ η τάξη της Εκκλησίας. Η τάξις της Οὐρανού Ἱεραρχίας. Η Εκκλησία ἔχει μία τάξη. Πρώτα-πρώτα, το ἀπλό πράγμα, να ξεκινήσουμε πῶς η Εκκλησία κάνει τάξη; Έχουμε τούς κανόνες της Εκκλησίας μας. Για την ἐκκλησιολογία, για τη Λειτουργία, ἔχουμε μία τάξη, τάξη δεν εἶν' αυτή;

Α.Κ.: Σωστό!

π.Κ.Σ.: Δεν είναι ὀργάνωση. Παραδομένη! Ὁμορφη! Πολλὲς φορές ξεχνᾶμε και τούς κανόνες, ὅτιδήποτε είναι, τα ξεχνᾶμε, κάνουμε τα δικά μας.

Α.Κ.: Έδῶ ὑπάρχει οἰκονομία.

π.Κ.Σ.: Βεβαίως, ὑπάρχει οἰκονομία. Ἀρκεί η οἰκονομία να μὴ γίνεται παράδοση.

Α.Κ.: Σωστό.

π.Κ.Σ.: Δεύτερον, κατὰ τα μέτρα της τάξεως αὐτῆς, ὁ καθένας ἀπὸ το μετερίζι του κάνει αυτό που πρέπει. Η Εκκλησία της Ἑλλάδος θα ὀργανώσει, θα τάξει, σε μία τακτική πορεία τα δικά της. Ὅπως είπαμε, να προετοιμάσει ιεραποστολούς, να μάθει τη σάρκωση, να κάνει αυτό που κάνει. Η Εκκλησία της Ἀλεξανδρείας τα δικά της. Γενικώτερες προοπτικές, που δημιουργοῦν γενικώτερα θεματικά

κοιτάγματα, άφορουν μία διορθόδοξη ματιά, ένα κοίταγμα, όπου τά Πατριαρχεία οργανώνουν κάποιο θέμα. Άσ μήν είναι πανορθόδοξη σύσκεψη, εκπρόσωποι των Πατριαρχείων, δύο-τρεις να μιλήσουν για τό θέμα της ιεραποστολής, νάχουν μία κοινή γραμμή σ' αυτά τά θέματα. Έκει θάταν πολύ ώραίο, θάταν όμορφο αν μπορεί να γίνει. Έκει μπορούμε να μιλήμε για μία γενική τάξη. Ειδάλλως, έχει ό Σεβασμιώτατος την τάξη της Έκκλησίας, θά κάνει την ένορία, θά λειτουργήσει ό παπάς, αυτό δέν είναι τάξη; Θά λειτουργήσει, όπως πρέπει να λειτουργήσει, με τά δεδομένα της Όρθοδοξίας μας. Ό ιερέας πού θά γίνει κληρικός με τά δεδομένα της Όρθοδοξίας μας, αυτό είναι τάξη. Έμεις τί άλλο πάμε να οργανώσουμε; Άν υπάρχει κάτι νέο, βεβαίως, ή Έκκλησία μας είναι ανοικτή στην αύξηση της παραδόσεως της. Νά τό κάνουμε, μέσα από πολλή συλλογικότητα και πολλή σκέψη. Μήν κάνουμε, έτσι, κινήσεις επαναστατικές, ότι δήθεν όλα θά τ' αλλάξουμε έμείς.

Θ.Π.: Ά φανταχτερές.
 π.Κ.Σ.: Είναι τόσο άπλή ή Έκκλησία μας. Διαβάστε τους κανόνες. Όποτε στην Έκκλησία βγήκε σκάνδαλο ή σκάνδαλα, σημερινά ή παλαιότερα, ήτανε παραβίαση των κανόνων της Έκκλησίας μας, των Οικουμενικών Συνόδων. Άτσι είναι πάντοτε, από τά τελευταία σκάνδαλα, είτε λέγονται Βατοπέδι είτε τά παλαιά, πριν από τρία χρόνια, ό χαμός πού γινόταν στην Έλλάδα, ήταν παραβίαση των κανόνων της Έκκλησίας μας. Τό ξεχνάμε, έχω μία όφειλή και μία ευθύνη. Άρα αναιρώ τη λέξη άποτυχία και αναιρώ τη λέξη όργάνωση και για την προσωπική μου άλληργία. Και πάντα θά μείνω άλληργικός σ' αυτό τό θέμα. Πιστεύω νάχα πεθάνει.....

Α.Κ.: Σωστό, συμφωνούμε, νομίζω. Δέν διαφωνούμε σ' αυτό.

Σεβ.Ν.: Άν και έσεις διευθύνετε και συντονίζετε την έκπομπή κύριε Καρυώτογλου μπορούμε ν' αλλάξουμε ρόλους; Θέλω να θέσω ένα θέμα, ένα έρώτημα πού με άπασχολεί και τό όποιο δέν είναι άπλώς για να τό θέσω στό τραπέζι και να άκουστούν δυό πράγματα. Και άπευθύνομαι και στους τρεις σας. Γιατί έγω τό παλεύω και δέν μπορώ να βρώ τά όρια. Λοιπόν, τί σημαίνει Έκκλησία, για ποιο λόγο βρίσκεται κανείς κάτω και με τί πρέπει να άσχοληθεί. Πρέπει να χτίσεις ψυχές, πρέπει βασικά να παρουσιάσεις την ευαγγελική αλήθεια ότι Χριστός Άνέστη και πάνω σ' αυτό να χτίσεις τά πάντα και μιλάς για τά πάντα. Άπό την άλλη μεριά έχεις να ανακουφίσεις, έχεις να αντιμετώπισεις ως Έκκλησία και τά καθημερινά προβλήματα των ανθρώπων της.

Α.Κ.: Προπαντός.

Σεβ.Ν.: Τό έρώτημα: Έγώ προσωπικά τό έννοώ και δέν

είναι παιχνιδάκι-τρίκ, για να πέσει στό τραπέζι αυτό τό θέμα. Δυσκολεύομαι να βρώ τό όριο. Πού μία Έκκλησία παραμένει Έκκλησία και πότε γίνεται μή κυβερνητικός οργανισμός, actionAid ή κάτι παρόμοιο. Δηλαδή, π. Κωνσταντίνε, Άλέξανδρε, Θανάση, ώρες-ώρες νιώθω ότι αυτό πού γίνεται, σε ευρύτερη κλίμακα, είναι περισσότερο κοινωνικό έργο. Κι άναρωτιέμαι κάποιες φορές ποιά ή διαφορά μεταξύ έμοϋ, άς πούμε, και της κυρίας Βαρδινογιάννη, ή ή κυρία Μπυστάκη δέν ξέρω ποιά είναι στό actionAid. Κι άπ' την άλλη μεριά σκέφτεσαι ότι δέν μπορείς να άγνοήσεις την πραγματικότητα, ότι πρέπει ν' άσχοληθείς και με τά προβλήματα του κόσμου, των ένοριτών σου, δηλαδή με τό θέμα της παιδείας, τό θέμα της υγείας, όλα αυτά τά πράγματα είναι πάρα πολύ βασικά. Δέν έχω άκόμα ξεκαθαρίσει μέσα μου πού τραβιέται ή γραμμή; Πού σταματάει κανείς; Πολλές φορές, τό όμολογώ, μπορεί να κάνω λάθος, συγχωρέστε με γι' αυτό, νιώθω, διαβάζοντας και άκούγοντας διάφορα ιεραποστολικά περιοδικά, διάφορα άρθρα στόν τύπο, ότι περισσότερο αυτή τη στιγμή λειτουργεί ως κοινωνικής όργανισμός, και επαναλαμβάνω ότι δέν μιλή για την Άσία και για τ' άλλα μέρη, μιλή για τά μέρη πού ξέρω, μιλή για την Άφρική. Κι επειδή ξέρω ότι έχει γράψει ό Θανάσης κι έχει άσχοληθεί μ' αυτό, είστε θεολόγοι, ό π. Κωνσταντίνος έχει άσχοληθεί τόσα χρόνια, δέν ξέρω, βοηθείστε με, γιατί έχω ώρες-ώρες στό μυαλό μου, αυτή τη σύγκρουση.

π.Κ.Σ.: Μά θά δώσω την άπάντηση πρακτικά. Πού και ή πράξη είναι θεολογία, αν λειτουργεί σωστά, δέν είν' έτσι; Η δική σας έμπειρία πραγματικά είναι συγκλονιστική σ' ένα χώρο τραγωδίας τριτοκοσμικής. Άλλα έγω έχω τά δικά μου, πού είναι ταπεινά και άπλά μέτρα μιās ένορίας, όπου -τό θέλουμε ή δέν τό θέλουμε- υπάρχουν πάρα πολλοί άνθρωποι, πού έχω ανάγκη. Και μάλιστα περαστικοί, πεινασμένοι, ξένοι, όποιοιδήποτε. «Όχι» να τους πώ δέν μπορώ στην πείνα τους. Τά πάντα να τά κάνω δέν μπορώ. Ξέρετε τί μ' άναπαύει; Τελειώνει ή λειτουργία την Κυριακή 10.30'. Άξω περιμένουνε 100, 150 οικογένειες να πάρουν τρόφιμα, τό ξέρουν πώς κάθε Κυριακή παίρνουν τρόφιμα. Είμαι άναπαυμένος γιατί λειτουργήσα και τ' άλλα είναι στα χέρια του Θεού. Δέν μπορώ να άρνηθώ την πείνα και τη δίψα όποιοιδήποτε περαστικού. Κι αν έχω λίγα θά δώσω από τά λίγα στόν καθένα κι αυτό μπορώ να κάνω. Δέν θά άπεμπολήσω τό χέρι τό πεινασμένο, δέν θά γίνω άντικείμενο έκμεταλλεύσεως, έχω τον τρόπο μου, θά κάνω αυτό πού μπορώ, άλλα ξέρω ότι λειτουργήσα. Άλλα κάνω λίγα, κάνω μόνο αυτά πού μπορώ κι όχι αυτά πού πρέπει. Άλλα λειτουργήσα πρώτα. Και τ' άλλα, πιστέψτε, είναι στα χέρια του Θεού. Και λέω, Θεέ μου, κάθε μέρα και κάθε μέρα αυτό συμβαίνει, την Κυριακή είναι πιο πολλοί. Κάνω τον σταυρό μου και λέω: άς έμπιστευθούμε

τόν Θεό μας κι άς δώσουμε, μετά τη Λειτουργία μας, την προσευχή μας, ό,τι έχουμε στους άλλους. Κι άς είναι ένα κομμάτι παξιμάδι. Αυτό είχα μόνο. Τόσο άπλό είναι. Καμιά άγωνία. Καμιά άλλη άγωνία. Άλλα να κάνουμε ό,τι μπορούμε. Και ξέρετε χωρίς να μιλήμε, χωρίς φωνές, χωρίς να βγάλουμε δίσκους, χωρίς τίποτα, προσέξτε, καμιά διαφήμιση, ό κόσμος γύρω καταλαβαίνει πού κάτι γίνεται και λέει: «μπορώ να βοηθήσω;». Και δέν λές «δώσε χρήματα, να τον ταΐσω έγώ», λές «όρίστε, ταΐσε τον έσύ τώρα. Φέρε κάτι και ταΐσε τον». Είναι ευκόλο να παίρνεις χρήματα, να διαφημίσεις, να βγάλεις δίσκους, είναι μία δύσκολη όργάνωση έκει, να ξεφύγουμε κι άπ' αυτό. Ένεργοποιούμε και καρδιές. Δέν φοβάμαι αυτό πού λέτε. Βέβαια τό δικό σας επίπεδο είναι μακροεπίπεδο, είναι πάρα πολύ δύσκολο, τό ξέρω. Συγγνώμη πού τό συγκρίνω με τό δικό μου μικροεπίπεδο, άλλα δίνω ένα ήθος κι ένα στίγμα.

Α.Κ.: Είναι διαφορετική ή κατάσταση πού βιώνει ό Σεβασμιώτατος. Άλλα είναι τό ίδιο, ναί, ναί. Διάβαζα πρό ήμερών τον βίο του άγίου Παΐσιου του Βελιτακόφου, του Μολδαβού αυτού, πού έζησε σε κάποια μοναστήρια στην Ρουμανία. Και μούκανε έντύπωση, ήτανε άυστηρός, άλλα με πολλή άγάπη προς τους μοναχούς του, στό μοναστήρι του ήταν με πολλή άσκηση κ.λπ. Κάποιες φορές, λοιπόν, πήγαιναν άνθρωποι λαϊκοί και ζηταγαν βοήθεια και λέει ότι πάντα είχε να τους δώσει κάτι. Πάντα τους έφοδίαζε. Πήγαιναν κάποιοι, οι όποιοι ήταν ρακένδυτοι. Έλεγε, «ντύστε τους, ταΐστε τους» κι από κεί και πέρα άφηνε τά πράγματα να λειτουργήσουν, ενώ τους ανθρώπους τους δικούς του, τους είχε μέσα στό μοναστήρι με τους κανόνες τους άυστηρούς του μοναχισμού, χωρίς να παραβλέπει αυτόν τον τόμ. Κάπου έξαρτάται κι από μās τους ίδιους, από έσās τον ίδιο, τον Επίσκοπο, πώς τό νιώθετε. Δέν νομίζω ότι είναι κοινωνικής όργανισμός ή Έκκλησία. Όυτε πρέπει να νιώθετε κανένα πρόβλημα σ' αυτό.

Σεβ.Ν.: Όχι δέν έχω πρόβλημα. Σās έξέφρασα τον προβληματισμό μου.

Α.Κ.: Υπάρχει διαφορά άνάμεσα στην Βαρδινογιάννη και στόν Άλέξανδρο, τον Επίσκοπο. Η Βαρδινογιάννη τό κάνει για διάφορους λόγους πολύ καλά. Είναι έξαιρετική ή δουλειά της. Άλλα μέχρι εκεί. Έσεις, όμως, νομίζω ότι έχετε μία αίσθηση...

Σεβ.Ν.: Συγχωρέστε με, γιατί πραγματικά ώρες-ώρες νιώθω ότι πέφτει από τη μία μεριά, ώρες-ώρες στην προσπάθειά σου να τό ισορροπήσεις...

Θ.Π.: Είναι ή φράση αυτή πού θέσατε, «πού είναι ή διαχωριστική γραμμή», νομίζω εκφράζει όλη αυτή την ένταση, την ανθρώπινη άγωνία. Είναι πάρα πολύ χαρακτηριστική, πάρα πολύ δυνατή φράση. Σκέφτομαι, όμως, ότι στην πραγματικότητα αυτά πού τά όνομάζουμε δυό το-

μείς, δηλαδή άς τό πούμε ή ρηματική μαρτυρία, ό λόγος, από τη μία και αυτή ή πράξη της άλληλεγγύης άπ' την άλλη, είναι μάλλον σαν αυτό τό φαινόμενο, πού όνομάζεται στή φυσική όσμωση. Δηλαδή τό ένα μπαίνει μέσα στό άλλο. Δέν λέω ότι είναι ευκόλο, ούτε με την κουβέντα αυτή πού λέω έδώ ότι είναι εύκολο, ούτε με την κουβέντα αυτή πού λέω μήν αυτονομηθούν αυτά τά πράγματα, τό μαρτύριο του να λειτουργούμε με εκκλησιαστικά κριτήρια, θά υπάρχει πάντα. Άλλα μπορούμε να σκεφθούμε ό,τι, άς πούμε, με λόγο εκφράζονται όλοι οι άνθρωποι. Δέν σημαίνει έξ αυτού, όμως, ότι λέμε όλοι τά ίδια. Χρειάζεται αυτό τό κοινό έργαλειό, ή κοινή έμπειρία πού λέγεται άνθρωπινος λόγος, να λειτουργήσει, επιτρέψτε μου την έκφραση, παραπεμπτικά. Δηλαδή να κατορθώσει ό λόγος να χρησιμοποιηθεί έτσι, πού να παραπέμπει τον άνθρωπο στην Άλήθεια, στόν Θεό. Τό ίδιο και ή πράξη. Τό ότι κάνουν, δηλαδή, πολλοί άνθρωποι, ή όλοι οι άνθρωποι μερικές πράξεις, δέν σημαίνει ότι έχουν τό ίδιο ειδικό βάρος. Υπάρχει μία φράση, ένας χαρακτηρισμός θεολογικός, ίσως όχι ευκολονόητος στην έποχή μας, άλλα είναι έξαιρετική προίκα ή έννοια της προφητικής πράξης. Του προφητικού λόγου και της προφητικής πράξης. Δηλαδή και ή πράξη να γίνεται έτσι, ώστε να παραπέμπει, να φανερώνει, όχι με την έννοια της διαφήμισης κ.λπ., να φανερώνει, άς τό πούμε την παραπομπή στην νοσταλγία της Βασιλείας. Νά είναι τό μυστήριο του άδελφού.

Σεβ.Ν.: Μάλιστα.
 Θ.Π.: Νά είναι ή πεποίθηση ότι δέν τό κάνω για να προσελκύσω, δέν τό κάνω για να στήσω έτσι μία καθοργανωμένη έπιχείρηση κ.λπ., άλλα συναντώ τον Χριστό στό πρόσωπο του άλλου. Σ' αυτή την περίπτωση, όσο ιεραποστολικός μπορεί να είναι ό λόγος, τόσο είναι και ή πράξη, υπό την έννοια ότι παραπέμπει στην Άλήθεια της Έκκλησίας.

Α.Κ.: Αυτό πού είπες για τό όραμα της Βασιλείας τό έννοείς άπ' την πλευρά του ιεραποστολίου ή και του δέκτου της ιεραποστολής;

Θ.Π.: Νιώθω ότι δέν μπορώ να μιλήσω εκ μέρους του δέκτη, άλλα εκ μέρους της Έκκλησίας. Δηλαδή, κάθε της πράξη ή κάθε της άπραξία, ή κάθε της λόγος και κάθε της σιγή, να είναι προφητικές μ' αυτή την έννοια. Δηλαδή, ότι προσπαθούν να φανερώσουν μία μείζονα πραγματικότητα.

Α.Κ.: Σωστό.

Θ.Π.: Προσπαθούν να φανερώσουν τί λογιές είναι ό Θεός, πού πιστεύει ή Έκκλησία.

Α.Κ.: Τό έρώτημα, πού θά μās φέρει στό τέλος της έκπομπής, και ή όποία φαίνεται ότι δέν έξαντλείται με την κουβέντα μας, για τό μεγάλο θέμα της ιεραποστολής και

θαπρεπε να δώσουμε μιὰ υπόσχεση ότι θά ξαναβρεθούμε, θά χρειαζόταν κάτι ακόμα να κάνουμε. Είναι, είπαμε, ένα Γραφείο 'Ιεραποστολής που μπορεί κάποια πράγματα να κάνει. "Ένας 'Επίσκοπος μπορεί να κάνει κάποια πράγματα. "Ένας ποιμένας τί μπορεί να κάνει στον χώρο μας, πατέρα Κωνσταντίνε; "Η καί έκτός του χώρου μας;

π.Κ.Σ.: 'Εάν απαντήσαμε στο τί μπορεί να κάνει ένας 'Επίσκοπος, τό ίδιο γιά τόν κληρικό, τόν ιερέα, τό ίδιο πράγμα είναι.

Α.Κ.: Τό ίδιο πράγμα.

π.Κ.Σ.: Νά διακονήσει θεοφιλώς καί έν ταπεινώσει, ως έσχατος, αυτή τήν κοινότητα, που έχει στά χέρια του, τίποτ' άλλο. "Ό,τι κάνει κι ό 'Επίσκοπος, τό ίδιο ήθος έχει.

Α.Κ.: Καί δέν έχει μόνο να κάνει έσωτερική κι έξωτερική ιεραποστολή...

π.Κ.Σ.: Καμία διάκριση.

Α.Κ.: "Έχει να κάνει μέ τήν καρδιά του έργου, που έχει να κάνει ή 'Εκκλησία.

π.Κ.Σ.: Μιά ζωντανή παρουσία τής 'Εκκλησίας, μέσα στην άμαρτωλότητα καί τίς αδυναμίες μας.

Α.Κ.: "Ένας θεολόγος, Θανάση, τί μπορεί να κάνει;

Θ.Π.: Θά ποῦμε τά ίδια πράγματα. Νά ζήσει τήν 'Εκκλησία.

Α.Κ.: Νά ζήσει τήν 'Εκκλησία.

Θ.Π.: Νά ζήσει τήν 'Εκκλησία.

Α.Κ.: Κι αυτό είναι τό μεγάλο πρόβλημα στον έλληνικό χώρο, ότι οι θεολόγοι, δέν ξέρω πόσο ζούμε τήν 'Εκκλησία.

Θ.Π.: Νά ζήσει τήν 'Εκκλησία ταυτόχρονα σημαίνει να μη νομίσουμε ότι ή 'Εκκλησία καί τά σύμπαντά της είναι ή αύλή μας.

Α.Κ.: 'Ακριβώς.

Θ.Π.: "Έτσι, όλα αυτά τά πράγματα. Καί νάμαστε έτοιμοι γιά μετάνοια, όχι να τήν κηρύξουμε μόνο στους απέναντι.

Α.Κ.: "Έτσι. Μετανοείτε, πηλὴν έμοῦ, ε;

Θ.Π.: Νά τή ζήσουμε.

Α.Κ.: "Ένας άκαδημαϊκός, ένας συγγραφέας γενικά;

Θ.Π.: Γιά ένα συγγραφέα μπορούμε να ποῦμε ότι μπορεί να κάνει τό εργόχειρό του μέ γραπτό. Γιά άκαδημαϊκό άδυνατώ να απαντήσω.

Α.Κ.: Πάντως αυτές τίς μέρες διαβάζω ένα λογοτεχνικό κείμενο, γραμμένο από έναν 'Αφγανό, ό όποιος ζει αυτή τή στιγμή στην 'Αγγλία, έχει ζήσει πολλά πράγματα στην πατρίδα του καί βλέπω αυτή τήν άγωνία του να δώσει μέσα άπ' τά πρόσωπα καί τίς καταστάσεις τό πώς ένας λαός υπο-

φέρει, εξαιτίας του ότι τόν έχουν προδώσει πολλοί άνθρωποι, τόν έχουν ταλαιπωρήσει πολλοί άνθρωποι, μέσα κι έξω άπ' τήν πατρίδα του. Καί τελικά παραμένει πολύ καιριο τό έρώτημα μήπως ιεραποστολή είναι τό έργο τής 'Εκκλησίας, γιά να αναπαύσει τόν κόσμο, να δώσει καί βόμβες μέσα στή ζωή του τήν προσωπική, ώστε να βιώσει έν έλευθερία, πράγματα που θά πρέπει να βιώσει. Δέν ξέρω αν εξαντλήσαμε τό θέμα. Σίγουρα καθόλου δέν τό εξαντλήσαμε. 'Αγγίξαμε κάποια θέματα. "Ήταν μεγάλη χαρά μας που είχαμε έσας, Σεβασμιώτατε, τόν 'Επίσκοπο από τή Νιγηρία, μέσα από τήν καρδιά του έργου τής ιεραποστολής.

Σεβ.Ν.: Κι εγώ ευχαριστώ γιά τήν ευκαιρία που μου δώσατε.

Α.Κ.: Τόν π. Κωνσταντίνο, που είναι μέσα άπ' τήν καρδιά του έργου τής 'Εκκλησίας, τόν Θανάση, τόν κύριο Παπαθανασίου, να τό ποῦμε έτσι καί λίγο επίσημα, που έχει σχέση μέ τήν ιεραποστολή, που άσχολήθηκε μέ τήν ιεραποστολή καί πήγε καί σε χώρες τής ιεραποστολής καί έγραψε καί γράφει συνεχώς. Καί ως υποσχεθούμε ότι θά βρεθούμε κάποια στιγμή γιά να συνεχίσουμε.

Σεβ.Ν.: Μέ πιό συγκεκριμένα θέματα καί πιό τοιμηρά. Συμφωνείτε κύριε Παπαθανασίου;

Θ.Π.: 'Απολύτως!

Σεβ.Ν.: Πατέρα Κωνσταντίνε;

Α.Κ.: Πάντως εδώ υπάρχει ένα εύρύτατο έρωτηματολόγιο.

Σεβ.Ν.: Βλέπω διστακτικό τόν πατέρα Κωνσταντίνο.

π.Κ.Σ.: "Αν απαντήσω, δέν θά προλάβει να τελειώσει ή έκπομπή.

Σεβ.Ν.: Καθά.

π.Κ.Σ.: "Αν μέ καλέσετε, καθ' ύποχρέωση, κατ' άγάπη, θάρρω άλλα... Τό θέμα είναι πολύ μεγάλο, δέν εξαντλείται ούτε σε 100 έκπομπές.

Α.Κ.: Πάντως γιά τή μέρα τή σημερινή, νομίζω ότι άγγίξαμε κάποια βασικά πράγματα που χρειάζονταν.

Σεβ.Ν.: 'Εμείς ευχαριστούμε τόν κύριο Καρυώτογλου γιά τόν συντονισμό τής έκπομπής.

Α.Κ.: 'Εντάξει, εγώ άπλώς ένα συντονισμό έκανα. Ευχαριστούμε τόν Ραδιοφωνικό Σταθμό καί τόν Διευθυντή του.

Σεβ.Ν.: Τόν κύριο Κατσιάρα καί τους λοιπούς συνεργάτες του.

Α.Κ.: Ευχόμεστε ή 'Εβδομάδα τής 'Ιεραποστολής να δώσει άφορμές να σκεφθούμε κάποια πράγματα καί να εύχηθούμε τελικά να έχουμε μιὰ καλή Σαρακοστή, μέ σκέψη μετανοίας.

«τῶν δέ μαθητῶν καθὼς νύπορεῖτό τις ὠρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς... ἀδελφοῖς»

(Πράξ. ια' 29)

'Από 1-1-2009 έως 31-3-2009 προσεφέρθηκαν στο Γραφείο 'Εξωτερικής 'Ιεραποστολής τής 'Αποστολικής Διακονίας τά παρακάτω χρηματικά ποσά γιά τό ιεραποστολικό έργο από τούς:

Ananiadis M. 58,94 • Stauh M. 20 • Vlahos B. & D. 67,06 • 'Αβραμίδη 'Ι. 50 • 'Αβραμιώτη 'Α. 150 • 'Αγγελίνα M. 300 • 'Αγγελίνα Π. 300 • 'Αγγελόπουλο Π. 30 • 'Αδελφίδου 'Ε. 50 • 'Αδελφό Π. 300 • 'Αηδόνη 'Α. 50 • 'Αθανασιάδη Ν. 70 • 'Αθανασόπουλο Κ. 15 • 'Αθανασοπούλου Π. 50 • 'Αηαμανιώτου Σ. 20 • 'Αλεξάκη Μ. 100 • 'Αλεξανδράτο Γ. 200 • 'Αηικάκο Γ. 151,27 • 'Αηιμπέρτη 'Α. 150 • 'Αηιμυρό Γ. 15 • 'Αναστασιάδου Σ. 60 • 'Αναστασίου Κυργιαλήνη Ζ. 50 • 'Αναστασίου Ξ. 10 • 'Ανδρεάδη 'Ε. 10 • 'Ανδριανό Ε. 20 • 'Ανδριώτη Ε. 50 • 'Αντωνάκοπουλο 'Ι. 120 • 'Αντωνιάδου 'Α. 100 • 'Αντωνιάδου Χ. 100 • 'Αντωνίου 'Ι. 100 • 'Αντωνίου Π. 50 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 982) 5 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 1723) 500 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 857) 700 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 841) 300 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 215) 10 • 'Ανώνυμο (Α.Α. 4430) 75 • 'Ανώνυμο (Α.Α. 4401) 20 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 28) 350 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 1725) 1.500 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 1721) 50 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 637) 50 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 638) 10 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 789) 500 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 1575) 2.000 • 'Ανώνυμο (Α.Α. 4525) 10 • 'Ανώνυμο (Α.Α. 4478) 20 • 'Ανώνυμο (Α.Α. 4469) 50 • 'Ανώνυμο (Α.Α. 4468) 50 • 'Ανώνυμο (Α.Α. 4473) 50 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 1731) 120 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 92) 50 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 246) 62,63 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 828) 510 • 'Ανώνυμο (Α.Α. 4472) 50 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 44) 8.000 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 1813) 100 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 247, 1291) 140 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 169, 396, 926) 900 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 758) 150 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 465) 1.500 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 1329) 500 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 1647) 25 • 'Ανώνυμο

(Α.Α. 4474) 50 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 1718) 100 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 27) 200 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 799) 205 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 562) 50 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 803) 20 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 1833) 100 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 832) 50 • 'Ανώνυμο (Δ.ΕΠ. 0542) 10 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 347) 100 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 463) 100 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 1645) 15 • 'Ανώνυμο (Δ.ΕΠ. 0549) 50 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 796, 1712) 100 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 862) 500 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 1304) 10 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 1061) 30 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 1646, 1651) 65 • 'Ανώνυμο (Α.Α. 4476) 100 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 1187) 30 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 1802) 30 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 1714) 300 • 'Ανώνυμο (Γ.Ε. 826) 100 • 'Αποστόλου Β. 30 • 'Αράπη Λ. 200 • 'Αρβαντίδου Α. 150 • 'Αργείτη Π. 40 • 'Ατματζίδη 'Α. 50 • Αύγερινό Μ. 150 • Βαλιανού 'Α. 100 • Βαηωμένου Β. 20 • Βαρδίκου Φ. 50 • Βασιλάκη Σ. 300 • Βασιλακόπουλο 'Α. 100 • Βασιλείου Κ. 717,10 • Βασιλοπούλου Σ. 60 • Βαταβάλη 'Α. 15 • Βατίδου 'Ε. 50 • Βαφειάδη Β. 20 • Βαχαδούρη Π. 150 • Βαηιλά Θ. 30 • Βαϊζόγλου Δ. 200 • Βαϊνά Γ. 90 • Βελούδιο Ε. 15 • Βενετάνη Σ. 30 • Βενετσάνοπουλο Τ. 100 • Βεργόπουλο 'Ι. 50 • Βέττα Γ. 40 • Βηλασόπουλο Γ. 90 • Βηλάχο Δ. 50 • Βηλαχογιάννη Ν. 10 • Βηλακόπουλο Π. 50 • Βηλάχου 'Α. 20 • Βογιατζιδάκη Μ. 50 • Βοηονάκη 'Ε. 30 • Βουζαηη Θ. 40 • Βάζου Χ. 10 • Γερογιώργη Α. 100 • Γεωργίου Γ. 130 • Γεωργόπουλο Κ. 1.000 • Γεωργοηέα 'Α. 10 • Γιαννακούρη Γ. 10 • Γιαννοπούλου Ν. 10 • Γιαντζίδου Δ. 20 • Γκανασούλη Τ. 85 • Γκέρτσο Θ. 30 • Γκιώκα 'Ι. 1.000 • Γκότση Χ. 60 • Γκουηιώνη Θ. 10 • Γκουντόπουλο Δ. 200 • Γηύκα 'Α. 20 • Γηυκιώτου 'Α. 50 • Γούηα Β. 10 • Γούνηρη 'Ε. 10 • Γραμματικού 'Α. 100 • Γρηγοριάδη 'Α. 15 • Γρηγορίου 'Ι. 50 • Γρυδάκη Σ. 30 • Γυριτίδου Α. 20 • Δαμινάκο Γ. 14 • Δανηλάτο Γ. 20 • Δανιήλ

Μ. 200 • Δαουδάκη Κ. 50 • Δασαρχείο 'Αρναίας (υπάλληλοι) 10,5 • Δεβετζή Γ. 50 • Δεηιήη Δ. 20 • Δημακοπούλου Ε. 50 • Δημαράτου "Ο. 50 • Δημητρίου Πιά Δ. 160 • Δημητροπούλου Ν. 100 • Διαμαντίδου Β. 50 • Διαμαντοπούλου 'Ε. 15 • Διαμάντω Γ. 400 • Διγενή Κ. 50 • Δοβρη Χ. 50 • Δοξά Π. 100 • Δουβρη 'Α. 20 • Δουρίδα Ν. 10 • Δούση Θ. 70 • Δρακουηάκη Μ. 100 • Δρίβα Π. 15.000 • Δριβήηα Γ. 150 • 'Εβερκιάδη Β. 50 • 'Εηηιοδοφόρο 'Ι. 30 • 'Εμμανουηλίδου Μ. 100 • 'Εμπορίδου 'Α. 200 • Εύαγγελιάτου Β. 60 • Εύθυμίου Ο. 60 • Ζαηανά Χ. του 'Α. 10 • Ζαηοραίο Σ. 50 • Ζαηακώστα Β. 300 • Ζαηίφη Μ. 10 • Ζάρρου Μ. 100 • Ζαηαράκη Μ. 100 • Ζαηαριάδη 'Η. 20 • Ζαηαριάδου Θ. 100 • Ζαηαηάριου Ν. 80 • Ζαίρη Σ. 50 • Ζευγίτη Β. 30 • Ζησοπούλο Π. 20 • Ζουναρέηη - Ντόβα 'Ε. 50 • Ζυγουρά 'Α. 90 • Ζωηίου Δ. 50 • 'Ηηιοπούλου Ν. 200 • 'Ηηιοπούλου Χ. 150 • 'Ηηυααστ. «'Αγ. Γρηγόριος ό Παηιμάς» 25 • 'Ηηυααστήριο «Οι "Αγ. Θεόδωροι» 45 • Θεοδοσιάδου Ε. 50 • Θεοδοσιάδου 'Ε. 50 • Θεοδωράκη Φ. 50 • Θεοδωρακοπούλου Ε. 20 • Θερριό Π. 10 • 'Ιακώβου Κ. 30 • 'Ιεροδιακόηου Ν. 'Α. 300 • 'Ιουηιανή Καθηγουμένη 20 • 'Ιητρατόγλου 'Α. 100 • 'Ιωαννίδη Σ. 50 • 'Ιωαννίδου Σ. 40 • Κάβουρα 'Ι. 100 • Κακαράτζα 'Α. 70 • Καηαηά Χ. 30 • Καηαντζοπούλου Φ. 300 • Καηαιτζή Δ. 100 • Καηέβρα Χ. 100 • Καηιογερά Β. 150 • Καηά Ν. 50 • Κάντζο Κ. 25 • Καηιδάκη Μ. 500 • Καραηωργίου 'Ι. 10 • Καραδαηη Σ. 50 • Καράκη Χ. 50 • Καραηη - Καηεηηλοπούλου Κ. 10 • Καραηπερόπουλο Ρ. 100 • Καραηπίνη Ξ. 50 • Καρατζά Μ. 50 • Καραηωτίου 'Ε. 50 • Καραήσκο Θ. 200 • Κάρηα 'Α. 100 • Καρουζάκη Κ. 50 • Καρύδου Ε. 50 • Κασκαντάμη Β. 10 • Καστανιώτη Β. 100 • Καταηιώτου Μ. 50 • Κατηη. Ση. 'Ι.Ν. Φωτεινής Ν.

Σμύρνης 510 • Κατράκη Ά. 100 • Κατσαίο Π. 100 • Κατσανεβάκη - Παπαθανασίου Έ. 20 • Κατσάνη Β. 50 • Κατσαρό Ί. 50 • Κατσαφάνα Γ. 50 • Κατσίφη Κ. 10 • Κατσίρη Β. 20 • Κατώγα Λ. 25 • Κεκάκη Κ. 10 • Κηπουρό Χ. 100 • Κιοσσέ Ε. 50 • Κοζιώρη Α. 50 • Κοκκινοφτά Κ. 10 • Κολυβάρη Ε. 30 • Κομπουλή Μ. 30 • Κονδύλη Β. 10 • Κονιδάρη Γ. 20 • Κοντόζογλου Χ. 50 • Κοπιτοπούλου Έ. 10 • Κοράκη Ά. 50 • Κορακιανίου Ά. 200 • Κορδά Ά. 20 • Κορδελλίδη Θ. 40 • Κορολή Ν. 100 • Κορολήγου Μ. 100 • Κορώση Ά. 1.000 • Κοτίου Δ. 50 • Κοτσώνη Κ. 100 • Κούγια Κ. 1.000 • Κουκή Μ. 600 • Κουκορίκου Χ. 20 • Κουλοπούλου Έ. 100 • Κουμντάκη Ί. 15 • Κουρεϊλίδου Έ. 10 • Κουτονιά Π. 50 • Κουτουλάκου Έ. 50 • Κουτουμάνο Δ. 50 • Κουτρουβίδα Γ. 50 • Κουτσογιάννη Δ. 90 • Κουτσοβέλη Λ. 10 • Κουτσουράκη Π. 100 • Κουφάκη Θ. 15 • Κοφινά Φ. 50 • Κρητικό Β. 100 • Κρητικό Γ. 250 • Κρόκου Α. 50 • Κυπριωτάκη Κ. 50 • Κυριαζόπουλο Σ. 50 • Κωστανάρα Ε. 50 • Κωνσταντινίδου - Λασκαρίδου Κ. 10 • Κωνσταντίνου Ά. 50 • Κωνσταντοπούλου Β. 30 • Κώτη Ά. 100 • Κωτσάκη Ά. 200 • Λαγουδάκου Σ. 20 • Λάκκα Σ. 300 • Λαμπροπούλου Β. 20 • Λειβαδοπούλου Ά. 40 • Λεμπέση Ά. 50 • Λιάνα Ά. 300 • Λιανό Μ. 50 • Λιβιεράτου Δ. 50 • Λιτζερινού Ν. 20 • Λίτσιου Α. 50 • Λοβέρδου Β. 100 • Λουβή Μ. 50 • Λούκο Κ. 35 • Λουλούδη Ρ. 20 • Λούμου - Παναγιωτοπούλου Π. 10 • Λυκούργου Π. 100 • Μαγκανάρη Α. 35 • Μαζωνάκη Έ. 100 • Μακροπούλου Έ. 25 • Μακρυνάκη Μ. 100 • Μάλλιηρη Γ. 25 • Μάνεση Ί. 70 • Μάνθου Γ. 15 • Μάνθου Ν. 50 • Μανίκα Γ. 100 • Μαντζακούφα Ά. 10 • Μαντζίνη Γ. 20 • Μανωλοπούλου Μ. 15 • Μαραντίδη Ή. 100 • Μαργαρίτη Κ. Ί. 20 • Μαργαρίτη Σ. 120 • Μαργέτη Α. 40 • Μαρκάκη Μ. 300 • Μαρκαντώνη Ν. 15 • Ματζιάρη Γ. 20 • Μαυρίδη Ά. 70 • Μαχαλιώτη Μ. 50 • Μεγαλοκονόμου Σοφίου Ε. 20 • Μελλάγιου Ί. 100 • Μελλίνο Π. 50 • Μέμμου Ε. 30 • Μήλιο Κ. 15 • Μηλιώτη Κ. 30 • Μητρούδη Μ. 50 • Μιχαήλ Χ. 4.000 • Μιχαηλίδη Ί. και Κ. 200 • Μιχαλάκη Ά. 50 • Μιχαλάκη Ά. 10 • Μιχαλάκη Έ. 10 • Μόκκα Ά. Έ. 10 • Μονή Άγ. Αναργύρων 20 • Μονή Άγ. Πάντων 50 • Μονή Άρετίου 100 • Μονή Κεχαριτωμένης Τροϊζηνίας 10 • Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου Μάκρης 100 • Μονή

Μακαριωτίσσης 250 • Μονή Σίμωνος Πέτρος 20 • Μοσχίδου Μ. 300 • Μπακομήτρο Π. 100 • Μπάρα Μ. 100 • Μπατόγλου Έ. 50 • Μπέν Έ. 10 • Μπέν Ν. 10 • Μπελαχρή Ί. 200 • Μπικό Ν. 150 • Μπιλιών Θ. 30 • Μπίνα Ά. 100 • Μπιρπανάγο Β. 45 • Μποζόπουλο Κ. 60 • Μπενέλη Μ. 50 • Μπουσδίκου Α. 10 • Μπούρμα Έ. 150 • Μπουρσινοῦ Β. 50 • Μπουτζέλη Ζ. 10 • Μωρή Θ. 100 • Νάνου Ε. 50 • Ναό Θείας Αναλήψεως 50 • Νασιόπουλο Ή. 15 • Νασοπούλου Δ. 20 • Νικολάκη Έ. 500 • Νικολαΐδη Ά. 10 • Νικολιδάκη Β. 100 • Ντάντη Σ. 50 • Ντελή Έ. 20 • Ξαπλαντέρη Ό. 100 • Ο.Χ.Ε.Κ. Βύρωνος 200 • Οικονόμου Ε. 100 • Όκταπόδη Ν. 100 • Όρφανίδη Ά. 50 • Παδοβιά Ν. 300 • Παδοβρεξάκη Ί. 50 • Παλαιοκρασά Μ. 50 • Παλαμιώτου Ά. Β. 15 • Πάλλη Μ. 100 • Παναγιωτίδη Π. 20 • Παναγιωτόπουλο Γ. 200 • Παναγιωτουνάκο Γ. Σ. 100 • Παναγοπούλου Ε. 50 • Παναγοπούλου Μ. 20 • Πανιώρα Κ. Ί. 20 • Πάνου Ά. 50 • Πανούση Μ. 100 • Παντελίου Μ. 300 • Παντζόπουλο 30 • Παντογιού Π. 150 • Παπαγαβριήλ Π. 30 • Παπαδάκη Ε. 30 • Παπαδάκη Κ. 50 • Παπαδάκη Μ. 50 • Παπαδάκη Μ. 35 • Παπαδέδε Ά. 50 • Παπαδιά Μ. 30 • Παπαδόπουλο Κ. 50 • Παπαδόπουλο Χ. 233 • Παπαδοπούλου Μ. 20 • Παπαζάνη Γ. 30 • Παπαθανασίου Ά. 80 • Παπαθεοδοσίου Δ. 70 • Παπαναστασίου Ί. 50 • Παπανικολάου Κ. 50 • Παπασωτηρίου Γ. 20 • Παπαχρήστου Ή. 300 • Παππά Μ. 25 • Παρασκευά Ν. 10 • Παρασκευόπουλο Κ. 50 • Παρασκευοπούλου Ά. 50 • Παρδαλή Ά. 20 • Πασακοπούλου Γ. 25 • Παστίδη Ν. 150 • Πασχαλίδη Ά. 20 • Πατούνα Έ. 90 • Πατρινό Ν. 50 • Πατσάνη Δ. 10 • Παυλή Κ. 50 • Παχαδάκη Μ. 10 • Παϊζη Γ. 120 • Πέπη Ά. 50 • Περδίκη Ά. 50 • Περόπουλο Χ. 50 • Πετράκη Γ. 20 • Πετράκη Έ. 20 • Πετσετάκη Γ. 200 • Πλαγιώτη Σ. 20 • Πλαμαντούρα Μ. 50 • Πλατή Β. 1.000 • Πολίτη Ί. 25 • Πολυδευκίδου Έ. 20 • Ραδίτσα Ξ. 40 • Ράλλη Χ. 15 • Ρέβη Σ. 50 • Ροζάκη Γ. 10 • Ρουμπάνη Χ. 200 • Ρουσέλη Δ. 300 • Ρουσόσο Β. 300 • Σαββέρη Θ. 10 • Σακαλάκ Δ. 10 • Σαμαλτάνη Ά. 200 • Σαμπαζώτη Ά. 150 • Σαπουντζή Ί. 100 • Σαραντάκου Έ. 1.000 • Σαράντου 50 • Σαρδέλη Γ. 30 • Σαρμπάνη Θ. 100 • Σάρρα Π. 15 • Σαρτζετάκη Ε. 650 • Σεγδίτσα Ε. 500 • Σιγάλα Μ. 50 • Σιδερίδου Μ. 15 • Σινανίδη Ί. 30 • Σκαφίδα Ά. 20 • Σκιαδά

Μ. 100 • Σκίκο Ν. 25 • Σκλαβούνου Μ. 20 • Σκουλίκα Ά. 1.000 • Σκουλουφινάκη Ε. 100 • Σκουμπά Ί. Δ. 30 • Σμυρνάκη Γ. 1.500 • Σολδάτο Ε. 50 • Σούρη Χ. 100 • Σοφιανό Δ. 1.000 • Σπανό Τ. 10 • Σπανοπούλου Έ. 10 • Σπυριδάκο Σ. 50 • Σπυροπούλου Ά. 10 • Σταθακόπουλο Π. 20 • Σταθοράκη Χ. 100 • Σταματάκη Δ. 40 • Σταμάτη Ά. 20 • Σταμάτη Ζ. 20 • Σταματόπουλο Ά. 10 • Σταματοπούλου - Ρουσσού Ά. 60 • Σταυριανού Ά. 10 • Σταυρίδου Μ. 20 • Σταυρόπουλο Δ. 100 • Σταυρόπουλο Δ. 60 • Σταυρόπουλο Π. 1.000 • Σταύρου Ε. 75 • Σταύρου Κ. 30 • Στεργίου Β. 30 • Στεργίου Π. 50 • Συμεών Ο. 100 • Συμεωνίδη Σ. 50 • Συμεωνίδου Ά. 150 • Συρρή Ά. 10 • Σύρρου Ε. 50 • Σχολή Απολυτρωτική Ύπ. Θεοτόκου 2.170 • Σωτηριάδου Λ. 30 • Ταβθαδωράκη Ά. 80 • Τάγκα Ί. 50 • Ταμπάκη - Τιτή Έ. 40 • Ταμπακόπουλο Β. 50 • Τανισκίδη Σ. 1.000 • Τασιοῦλη Ά. 15 • Τελωνιάδου Π. 10 • Τεροβίτου Ν. 50 • Τζουτζούκου Έ. 130 • Τζώγια Κ. 50 • Τηγάνη Χ. 50 • Τόλια Κ. 10 • Τόμπρο Δ. 50 • Τοπιντζή Ο. 40 • Τοπολιανάκη Ά. 50 • Τουλουπάκη Σ. 15 • Τούμπου Χ. 50 • Τρεμπελή Έ. 50 • Τριανταφυλλάκη Γ. 25 • Τριλιβά Χ. 20 • Τσάβου Μ. 100 • Τσακαγιάννη Π. 50 • Τσαντζή Ε. 100 • Τσαντήλα - Μόκκα Ά. 20 • Τσαπραζή Ν. 1.500 • Τσαρούχα Σ. 50 • Τσεκρέκο Π. 10 • Τσελεμέγκου Ζ. 50 • Τσιγγανο Γ. 50 • Τσικαλή Δ. 30 • Τσικούλα Ν. 20 • Τσίπα Ε. 500 • Τσιώνη Ν. 150 • Τσόβου Ά. 20 • Τσουγκράνη Β. 20 • Τσούρα Κ. 300 • Φακίτσα Ί. 150 • Φακλήρη Ί. του Θ. 50 • Φαμέλη Μ. 100 • Φίλιου Β. 10 • Φιλιππαίου Μ. 100 • Φούγια Κ. 200 • Φωτοπούλου Μ. 10 • Χαζάκη Β. 70 • Χαϊράκη Σ. 40 • Χάληρη Ε. 30 • Χαμηλοθώρη Κ. 100 • Χαμουρούδη Λ. 200 • Χανιώτου Έ. 30 • Χαντζή Τ. 50 • Χαραλαμπίδου Β. 15 • Χαραλαμπίδου Θ. 274,03 • Χαρβαλάκη Ά. 50 • Χαρίση Θ. 50 • Χασεκίδου Έ. 100 • Χατζηγιάννη Χ. 20 • Χατζηκώστα Έ. 373 • Χατζημικαήλ Χ. 40 • Χατζηπαπά Μ. 30 • Χατζηπλάτη Ν. 10 • Χατζηρήγα Θ. 30 • Χατζησταυρίδου Ά. 100 • Χούρι Ά. 50 • Χουχούτα Ά. 20 • Χρυσικόπουλο Ά. 10 • Ψαθά Ά. 50 • Ψαράκο Μ. 10 • Ψαρογιώργου - Μαγκλήρα Π. 100 • Ψαρουδάκη Π. 100 • Ψηλοήγγυνο Α. 250 • Ψιακούλια Ά. 30.

Επιμέλεια: Ευάγγελος Δ. Ζουρδούμης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Όλο και ευρύτερα (άνα)γνωρίζεται η Όρθόδοξη Εκκλησία μας 2

† ό Κεντρώας Άφρικής Ίγνάτιος

Ίεραποστολή και πολιτισμός 3

† ό Νιγηρίας Άλέξανδρος

Πάσχα στη Μαδαγασκάρη 8

Ευγενία Γιδαράκου

Νέες προοπτικές της ιεραποστολής στην Κορέα 10

Κ. Αναγνώστου

Νομοκανονικά 12

Παν. Ίω. Μπούμης

Οικονομική συμβολή του Γραφείου Έξωτερικής Ίεραποστολής (α΄ τρίμηνο 2009) 14

Σπορά σε βράχους; 16

Περιηγητής

Ίεραποστολή της καρδιάς μας (β΄ μέρος) 18

Συνέντευξη

Δωρητές 29

Ευάγγελος Δ. Ζουρδούμης

Έξωφύλλο - Όπισθόφυλλο:

Σκηνές από την καθημερινή ζωή στην Ίνδία

• Μαθητής Δημοτικού Σχολείου

• Γεώτρηση, πηγή ζωής, σε φτωχογειτονιά.

Πάντα τά έθνη

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Έτος ΚΗ΄, τεύχος 110, Άπρ.-Μάιος-Ίούν. 2009

Τριμηνιαίο Ίεραποστολικό περιοδικό

ΚΩΔΙΚΟΣ 3536

* Πληροφορεί με τρόπο υπεύθυνο για τίς όρθόδοξες Ίεραποστολικές προσπάθειες ανά τον κόσμο.

* Ένημερώνει πάνω στην πολύμορφη πραγματικότητα του κόσμου, που περιλαμβάνει τόσα έθνη με ποικίλα προβλήματα και χαρίσματα.

Ίδιοκτήτης: Άποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Έλλάδος - Ίωάννου Γενναδίου 14 - Άθήνα 115 21.

Έκδοτης-Διευθυντής: Ό Έπίσκοπος Φαναρίου κ. Αγαθάγγελος, Γενικός Διευθυντής της Άποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Έλλάδος, Ίασιου 1, 115 21 Άθήνα.

Ίδρυτής: Ό Αρχιεπίσκοπος Τιράνων και πάσης Άλβανίας κ. Αναστάσιος, Διετέλεσε Διευθυντής κατά τά έτη 1981-1992.

Υπεύθυνος Έλης: Αρχιμ. Άλέξιος Ψωίνος, Διευθυντής Ύπηρεσιών της Άποστολικής Διακονίας.

Σύνταξη - Έπιμέλεια εκδόσεως: Γραφείο Έξωτερικής Ίεραποστολής της Άποστολικής Διακονίας.

Έπιστολές - Έμβλήματα: «ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ» Άποστολική Διακονία, Ίω. Γενναδίου 14 — Άθήνα 115 21 — Τηλ. 210-7272.315 - 317, Fax 210-7272.310.

Συνδρομή για 1 χρόνο:

Έσωτερικού	€ 5
Κύπρου	€ 12
Ευρώπης	€ 12
Λοιπές χώρες	€ 14
Τιμή τεύχους	€ 1,25

* Για τούς φοιτητές και μαθητές: € 2,50

* Η τιμή είναι συμβολική. Δέν αποσκοπεί στην κάλυψη των έξόδων εκδόσεως, αλλά στην υπεύθυνη διαμόρφωση Ίεραποστολικής συνειδήσεως. Γίνονται δεκτές προαιρετικές προσφορές για την έκδοση του περιοδικού.

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Νικόλαος Κάλτζιας.

Διεύθυνση: Άσκληπιού 10 - 175 64 Π. Φάληρο

ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ (All Nations)

Year 28, No 110, April-May-June 2009

The aims of the quarterly magazine "Panta ta Ethni" are:

* **To provide information in a responsible way on Orthodox missionary efforts throughout the world.**

* **To arouse awareness of the multiform reality of the modern world.**

Publisher: Bishop of Phanarion Agathangelos, General Director of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Founder: Archbishop of Tirana and all Albania Anastasios Yannoulatos. He was editor during 1981-1992.

Editorial Board: Foreign Mission Office of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Letters-Remittances: "ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ" (All Nations)

Apostoliki Diakonia, 14, Io. Gennadiou St. — 115 21

Athens — GREECE. Tel. ++3210.7272.345.

Subscription for 1 year:

Greece	€ 5
Cyprus	€ 12
Europe	€ 12
Other countries	€ 14

Printed: By Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Καλλιτεχνική επιμέλεια: Άποστολική Διακονία